

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

K. A. S. o. u.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1936: 40
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

B E T Ä N K A N D E

MED FÖRSLAG TILL

OMORGANISATION AV DEN MED STATSMEDEL UNDERSTÖDDA KEMISKA ANALYS- OCH KONTROLL- VERKSAMHETEN

AVGIVET DEN 18 SEPTEMBER 1936

S T O C K H O L M

1 9 3 6

Statens offentliga utredningar 1936

Kronologisk förteckning

1. Betänkanden 1 rörande serafimerlasarettets ekonomi samt 2 rörande lasarettets ställning och verksamhet. Hægström. 187 s. **E.**
2. Förslag till konvention mellan Sverige och Schweiz om erkännande och verkställighet av domar och skiljedomar m. m. Norstedt. 55 s. **U.**
3. Betänkande med förslag om vissa föreskrifter beträffande konsumtionsmjölk. Marcus. 68 s. **Jo.**
4. Betänkande med förslag till lag om behandling av förbrytare, hemfallna åt alkoholmissbruk, m. m. Marcus. 56 s. **Ju.**
5. Betänkande med förslag angående revision av lagstiftningen rörande tillverkning, beskattning och försäljning av maltdrycker. Marcus. 397 s. **Fi.**
6. Utredning med förslag rörande bidrag åt barn till ånkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn. Beckman. 93 s. **S.**
7. Socialiseringsproblemet. Allmänna synpunkter. Tiden. viij, 99 s. **Fi.**
8. Ur socialiseringsens »europiska» idékrets. Tiden. viij, 210 s. **Fi.**
9. Socialiseringsidéer och socialiseringspraxis i Sovjetunionen. 1. Tiden. iv, 206 s. **Fi.**
10. Statligt kaffemonopol. Marcus. 192 s. **Fi.**
11. Förslag till psalmbok för svenska kyrkan. Uppsala, Almqvist & Wiksell. 58*, 319 s. **E.**
12. Betänkande angående förlossningsvården och barnmorskeväsendet samt förebyggande mödra- och barnavård. Norstedt. 120 s. **S.**
13. Betänkande angående familjebeskattningen. Marcus. 147 s. **Fi.**
14. Betänkande angående dels planmässigt sparande och dels statliga bostättningslån. Norstedt. 55 s. **S.**
15. Betänkande angående moderskapspenning och mödrahjälp. Norstedt. 78 s. **S.**
16. Utredning rörande förhållandet mellan land- och sjötrafikmedel. Hægström. 183 s. **K.**
17. Förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen m. m. Norstedt. viij, 418 s. **Ju.**
18. Undersökningar rörande det samlade skattetrycket i Sverige och utlandet. Marcus. viij, 308 s. **Fi.**
19. Betänkande med förslag till lagstiftning angående skyddsskogar m. m. Marcus. 172 s. 1 karta. **Jo.**
20. Betänkande med förslag i anledning av verkställd granskning av 1932 års trafikutrednings förslag till förordning angående allmän automobiltrafik. Hægström. 54 s. **K.**
21. Arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1935. Marcus. 274 s. 1 karta. **S.**
22. Den svenska sjöfartsnärings. Statistisk-ekonomisk undersökning. Norstedt. 111 s. **H.**
23. Betänkande angående åtgärder för avhjälpande av de inom vissa delar av Norrbottens läns lappmark yppade misförhållanden samt rörande de kostnader som därav kunde föräntas m. m. Luleå, Länstryckeriet. 318 s. 1 bilaga. **S.**
24. Betänkande med förslag till lag om internationella rättsförhållanden rörande arv, testamente och boutredning m. m. Norstedt. 62 s. **Ju.**
25. Betänkande med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker m. m. Marcus. 163 s. **Fi.**
26. Sociala jordutredningens betänkande med förslag till revision av lagstiftningen angående avstyckning m. m. Marcus. 79 s. **Jo.**
27. Angående kontrollen över elektriska starkströmsanläggningar. Hægström. 185 s. **H.**
28. Kyrkogodset i Skåne, Halland och Blekinge under dansk tid. Marcus. xxxj, 405 s. **E.**
29. Betänkande om socialstyrelsens organisation. Beckman. 151 s. **S.**
30. Betänkande med förslag till lagstiftning angående skogar å städer och enskilda tillhöriga flygsandsfält i Hallands län. Marcus. 108 s. **Jo.**
31. Betänkande med utredning och förslag angående åtgärder för särskild undervisning och utbildning av psykiskt efterblivna i barn- och ungdomsåren. Hægström. 164 s. **E.**
32. Svensk arbetslöshetspolitik åren 1914–1935. Norstedt. 122 s. **S.**
33. Förslag till vissa ändringar i kungl. byggnadsstyrelsens normalförslag till gatukostnadsbestämmelser enligt 49 § stadsplanlagen. Marcus. 7 s. **K.**
34. Utredning rörande de svenska universitets- och högskolestudenternas sociala och ekonomiska förhållanden. Av S. Wicksell och T. Larsson. Bilaga till betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. Lund, Ohlsson. ij, 381 s. **E.**
35. Promemoria angående ändring av bestämmelserna rörande kommunernas underställningsfria lånerätt. Marcus. 38 s. **Fi.**
36. Psalmbok för svenska kyrkan. Förslag avgivet den 29 febr. 1936, översatt av inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga. Uppsala, Almqvist & Wiksell. xxiv, 98 s. **E.**
37. Utredning angående revision av bestämmelserna om tingshusbyggnadsskyldigheten. Norstedt. 53 s. **Ju.**
38. Betänkande med förslag rörande jaktlagstiftningsfrågor. 1. Förslag till lag om rätt till jakt samt jaktstadga ävensom andra därmed sammanhängande författningar. Marcus. 202 s. **Jo.**
39. Sociala jordutredningens betänkande med förslag till åtgärder för att bereda ökade möjligheter för den mindre bemedlade befolkningen på landsbygden till förena småbruk med hemindustri, hantverk, hemslöjd, pälsdjuruppfödning m. m. Marcus. 97 s. **Jo.**
40. Betänkande med förslag till omorganisation av den med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollverksamheten. Hægström. 80 s. **Jo.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1936: 40
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

B E T Ä N K A N D E

MED FÖRSLAG TILL

OMORGANISATION AV DEN MED STATSMEDEL UNDERSTÖDDA KEMISKA ANALYS- OCH KONTROLL- VERKSAMHETEN

AVGIVET DEN 18 SEPTEMBER 1936

STOCKHOLM 1936
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI A.B.

369246

REGISTER

	Sid.
Skrivelse till statsministern och chefen för jordbruksdepartementet	5
Kap. I. Historik	7
Kap. II. Redogörelse för nuvarande organisation och gällande bestämmelser	11
Kap. III. Tidigare förslag rörande omorganisation av de kemiska stationerna	14
Kap. IV. Kungl. Majt:s beslut den 15 juni 1934 om utredning rörande frågan om omorganisation av den med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollverksamheten	17
Kap. V. Behovet av en omorganisation av den med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollverksamheten samt en blivande organisations uppgifter och omfattning	18
Kap. VI. Det lantbrukskemiska undersökningsväsendets planläggning . .	28
a) Allmänna synpunkter	28
b) Speciell motivering för omorganisationsförslaget	32
c) Åtgärder ägnade att minska behovet av ett större antal lantbrukskemiska kontrollstationer	39
Kap. VII. Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt	40
a) Organisation och utrustning	40
b) Beräknade inkomster	43
c) Lokalfrågans ordnande	45
Kap. VIII. Lokala lantbrukskemiska kontrollstationer	46
Kap. IX. Tillsynen över det föreslagna lantbrukskemiska kontrollväsendet och lantbruksstyrelsens lantbrukskemiska råd	49
Kap. X. Tidpunkten för den föreslagna organisationens genomförande	51

	Sid.
Kap. XI. Tjänstetillsättning och kompetensfordringar m. m.	52
a) Tjänstetillsättning	52
b) Kompetensfordringar	53
c) Frågan om auktorisering för offentlig kemisk undersökningsverk- samhet	55
Kap. XII. Frågan om ersättning åt nedlagd kemisk stations personal . .	56
Kap. XIII. Författningsförslag m. m.	58
Kap. XIV. Hemställan	60

Till

*Hans excellens herr statsministern och chefen för
kungl. jordbruksdepartementet.*

Genom beslut den 15 juni 1934 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst tre utredningsmän för att, i enlighet med av departementschefen angivna riktlinjer, verkställa utredning rörande frågan om omorganisation av den med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollverksamheten ävensom att avgiva förslag i ämnet.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallade departementschefen den 20 juni 1934 såsom utredningsmän rektorn vid lantbrukshögskolan, professorn J. G. C. Barthel, tillika ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammar, hemmansägaren J. M. Skoglund, Doverstorp, och dåvarande sekreteraren i statskontoret nuvarande statskommissarien S. T. Örtengren. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 september 1935 har departementschefen såsom utredningsman ytterligare tillkallat professorn vid lantbrukshögskolan A. K. O. Svanberg. Till sekreterare åt utredningsmännen förordnade departementschefen den 20 augusti 1934 förste amanuensen i jordbruksdepartementet S. E. F. Ros.

Enligt de för utredningen givna direktiven borde utredningen så bedrivas, att förslag i ämnet kunde framläggas för 1935 års riksdag. I skrivelse den 4 december 1934 hemställde emellertid utredningsmännen — under erinran, att av riksdagen i skrivelse den 9 maj 1931, nr 192, begärd utredning angående kontroll å handeln med fodermedel, genom Kungl. Maj:ts beslut den 31 juli 1931 uppdragits åt lantbruksstyrelsen och kommerskollegium gemensamt samt att denna utredning då ännu icke slutförts — att utredningsarbetet finge anstå, till dess ämbetsverken inkommit med sitt förslag i ämnet och statsmakterna fattat beslut i anledning därav. Utredningsmännen ansågo sig nämligen, med hänsyn till den betydelse utredningen

rörande fodermedelskontrollen sannolikt kunde komma att få för frågan om de kemiska stationernas framtida organisation, icke kunna taga ställning till omorganisationsspörsmålet förrän frågan om fodermedelskontrollen avgjorts.

Sedan kommerskollegium och lantbruksstyrelsen den 26 juli 1935 avgivit förslag till lag angående handel med vissa fodermedel, varöver utredningsmännen den 21 oktober 1935 avgivit infortrat utlåtande, hava utredningsmännen ansett lämpligt återupptaga utredningsarbetet och därvid utgått från, att en organisation av det kemiska undersökningsväsendet bör åstadkommas, som oberoende av en fodermedelslagstiftnings omfattning innebär en tidsenlig förbättring av det hittillsvarande stationsväsendet samtidigt som det motsvarar de krav en blivande fodermedelslag kan komma att ställa på detsamma.

Utredningsmännen, som nu slutfört sitt arbete, få härmed överlämna betänkande med förslag till omorganisation av den med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollverksamheten.

Stockholm den 18 september 1936.

CHR. BARTHEL.

MARTIN SKOGLUND. S. T. ÖRTENGREN. OLOF SVANBERG.

/ Sven Ros.

Kap. I. Historik.

I mitten av 1800-talet uppstod med anledning av agrikulturkemiens vid denna tidpunkt påvisade betydelse för, bland annat, gödslings- och utfodlingsfrågor ett starkt behov av ett kemiskt försöks- och analysväsende dels för utforskandet av vissa i samband med dessa frågor stående spörsmål, dels ock för verkställande av erforderliga kemiska analyser å framför allt jordprov, gödsel- och fodermedel.

Vid 1856—1858 års riksdag framfördes för första gången frågan om statligt anslag för organiserandet av ett kemiskt analys- och försöksväsende. I 1856 års statsverksproposition anmälde nämligen Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t med anledning av framställning från bestyrelsen för fjärde allmänna lantbruksmötet medgivit lantbruksakademien att anställa en agrikulturkemist, vilken bland annat skulle hava till åliggande att enligt bestämd taxa utföra ett visst antal kemiska analyser, att någon viss tid av året företaga resor inom riket samt att härunder tillhandagå de lantbrukare, vilka så önskade, med råd och praktiska kemiska undersökningar. Kungl. Maj:t hemställde, att riksdagen till avlöning åt agrikulturkemisten samt hyra av erforderlig laboratorielokal måtte anvisa 2 600 riksdaler riksmünt. Riksdagen biföll denna framställning.

Jämlikt beslut av 1859—1860 års riksdag inrättades en agrikulturkemisk försöksanstalt vid Ultuna lantbruksinstitut.

1862—1863 års riksdag beviljade medel för utvidgning av lantbruksakademiens till experimentalfältet förlagda försöksanstalt.

Sedan hushållningssällskapens ombud i skrivelse till lantbruksakademiens förvaltningskommitté den 27 februari 1874 framhållit önskvärdheten av »att agrikulturkemister till biträde åt jordbruk och näringar borde anställas, der Hushållnings-Sällskapen bidroge med hälften af beloppet för kemisternas aflöning samt bekostade åt dessa laboratorium och, der så erfordras, bostad», hemställde lantbruksakademien i ett till civildepartementet ingivet memorial av den 18 oktober 1875, jämte annat, om anslag till fyra agrikulturkemiska stationer. Akademien anförde i nämnda memorial i huvudsak följande beträffande frågan om inrättande av agrikulturkemiska stationer:

Akademiens experimentalfält och dess agrikulturkemiska försöksanstalt borde med de hjälpmedel vetenskapen kunde lämna, verka i det praktiska jordbrukets och dess binäringars intressen, sådana dessa av vårt lands förhållanden bestämdes. Genom att agrikulturkemiska anstaltens föreståndare enligt det med honom

i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts brev den 9 april 1856 uppgjorda kontrakt, bland annat, hade sig ålagt att »utföra kemiska analyser å jordarter, göd-selslag och fodermedel m. m., som af enskilda personer insändts, samt att under resor i landsorterna tillhandagå de landtmän, hvilka äskat hans biträde för sådana råd och praktiska undersökningar, som till utförandet vore beroende af kemiska kunskaper», hade agrikulturkemistens tid inkräktats och anstalten härigenom förhindrats att utveckla en mera omfattande vetenskaplig verksamhet i det praktiska lantbrukets intresse. Genom anställande i hushållningssällskapens tjänst av agrikulturkemister borde akademiens försöksanstalt kunna befrias från det betungande arbetet med analyser och andra undersökningar åt enskilda personer. Akademien tillstyrkte fördenskull, att tillsvideare fyra agrikulturkemiska stationer måtte inrättas med hjälp av statsmedel och bidrag från hushållningssällskapen, nämligen i södra, västra, östra och mellersta delarna av landet. Enligt akademiens åsikt borde sådan station helst förläggas till någon större stad med livliga kommunikationer inom det område, som bildades av de hushållningssällskap, vilka deltog i bekostandet av station. Någon särskild station för Norrland ansåg akademien icke vara behöflig, därest stationen för mellersta Sverige förlades till Uppsala, Falun eller Gävle.

Såsom villkor för erhållande av bidrag från staten till inrättande av en dylik station föreslog akademien, att statsanslag till sådan station måtte lämnas, då ett eller flera hushållningssällskap i stationens grannskap förbunde sig att bekosta upprättande av laboratorium med nödiga inventarier ävensom bostad invid laboratoriet åt agrikulturkemisten och åt hans assistent samt hälften av dessas och en laboratoriidrängs årliga avlöning. Under dessa förutsättningar skulle staten betala andra hälften av dessa personers löner från den dag agrikulturkemisten tillträtt sin befattning med ett på tillfredsställande sätt inrättat laboratorium.

I statsverkspropositionen till 1876 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte anvisa 3 000 kronor årligen till envar av fyra agrikulturkemiska stationer eller tillhopa 12 000 kronor. Ett dylikt anslag skulle möjliggöra för Kungl. Maj:t att bevilja bidrag å sagda belopp »till underhåll af fyra Agrikulturkemiska stationer, inom de orter, der Hushållningssällskapen förbinda sig att upprätta laboratorium och bekosta lokal för dessa jemte bostad eller hyresmedel för agrikulturkemist och assistent, samt bekosta aflöningen till dessa och laboratorijitjenaren, äfvensom årliga utgifterna till laboratoriets underhåll samt till inköp af böcker och inventarier för stationens behof».

Vid debatten i andra kammaren framfördes den synpunkten, att stationerna borde åläggas en mera omfattande verksamhet till tjänst ej blott för jordbruket utan även för näringarnas behov. Riksdagen, som för sin del beslöt en sådan utvidgning av verksamheten, anmälde i skrivelse den 11 maj 1876, nr 40, att riksdagen, på i statsverkspropositionen angivna villkor, för år 1877 beviljat tillhopa 12 000 kronor.

Den 15 december 1876 anvisade Kungl. Maj:t bidrag till underhåll av tre stationer, nämligen i Skara, Kalmar och Halmstad, med 3 000 kronor för varje, varjämte Kungl. Maj:t uppdrog åt lantbruksakademiens förvalt-

ningskommitté att utsätta ny ansökningstid för ingivande av framställning om statsbidrag för underhållande av en fjärde station samt att efter ansökningstidens utgång inkomma med yttrande och förslag i ämnet. Den 13 april 1877 anvisade Kungl. Maj:t samma belopp till en station i Västerås.

Under de närmaste årtiondena härefter uppstod intresse för ett ökat antal stationer. I anledning härav anvisade riksdagen medel för bidrag till ytterligare fyra stationer, nämligen i Örebro (1881), Jönköping och Härnösand (1885) samt Visby (1899). Däremot avslog riksdagen i motioner vid 1888 och 1890 års riksdagar framförda förslag om anvisande av bidrag till kemiska stationer i Gävle och Kristianstad.

Från och med år 1895 har riksdagen vidare anvisat anslag till en kemisk-växtbiologisk anstalt i Luleå, vilken bland annat har till uppgift att verka såsom kemisk station för jordbrukets och näringarnas behov.

I en vid 1901 års riksdag väckt motion II: 18 hemställdes om utredning huruvida och under vilka villkor bland annat de kemiska stationerna skulle helt kunna övertagas av statsverket. Vidare yrkades i motionen, att nya kemiska kontrollstationer skulle upprättas och underhållas i alla de län, som saknade sådana. Framställningen föranledde icke någon riksdagens åtgärd.

Såsom ovan omnämnts utgingo statsbidragen till de första kemiska stationerna med 3 000 kronor till varje. 1887 års riksdag fastställde bidragsbeloppen till 3 000 kronor för stationerna i Jönköping och Härnösand samt till 4 000 kronor för övriga stationer. Redan 1888 års riksdag höjde dock bidragen till Jönköping och Härnösand till 4 000 kronor. Bidraget till Visbystationen fastställdes till att börja med till 3 000 kronor. Anledningen härtill var, att assistent ej fanns anställd vid stationen. Sedan dylik befattningshavare anstälts, höjde 1901 års riksdag bidragsbeloppet till 4 000 kronor. 1909 års riksdag höjde bidragsbeloppen för samtliga stationer till 6 000 kronor. Anledningen till höjningen var, att statsmakterna ville möjliggöra för stationerna att anställa kvalificerade assistenter. Bidragen utgingo härefter — fränsett höjningar under kristiden — med tillhoppa 48 000 kronor till och med budgetåret 1931/1932. För tiden härefter har anslaget av statsfinansiella skäl utgått med ett till 43 000 kronor nedsatt belopp.

Det första för de kemiska stationerna gällande reglementet utfärdades av Kungl. Maj:t den 15 december 1876. Enligt reglementet hade stationerna till ändamål att inom de särskilda hushållningssällskapens områden genom anställande av undersökningar samt meddelande av råd och upplysningar medverka till jordbrukets och näringarnas utveckling. Station skulle stå under uppsikt av en styrelse, utsedd av de hushållningssällskap, vilka bidrogo till stationens underhåll. Överinseendet över stationerna utövades av lantbruksakademiens förvaltningskommitté, vilken jämväl hade att

pröva och fastställa av vederbörande styrelse i samråd med föreståndare uppgjort förslag till analystaxa.

Rörande de vid stationerna anställda befattningshavarna föreskrevs i reglementet, att vederbörande styrelse ägde till föreståndare antaga »en kemist». Lantbruksakademiens förvaltningskommitté skulle dock först yttra sig över de föreslagna personernas lämplighet. Till biträde åt föreståndaren ägde styrelsen, efter föreståndarens förslag, antaga en assistent »med nödiga kunskaper för kemiska arbetens utförande».

1876 års reglemente ersattes med ett den 18 maj 1888 utfärdat reglemente, vilket i huvudsak innehöll liknande bestämmelser rörande stationernas uppgifter, tillsättandet av styrelse, överinseendet över stationerna samt utfärdandet av analystaxa.

Beträffande personalen föreskrevs i reglementet, att vid varje station skulle finnas anställd en föreståndare och en assistent. Ansökningshandlingarna till ledig befattning skulle översändas till lantbruksakademiens förvaltningskommitté, som hade att uttala sig över de sökandes kompetens och skicklighet. Förvaltningskommittén hade därvid att taga hänsyn till icke blott den teoretiska utbildning i kemi och närstående vetenskaper sökande visat sig äga utan även den skicklighet och vana sökande efter någon tids undervisning vid lantbruksinstitut, genom tjänstgöring vid kemisk station eller annan därmed jämförlig laboratorietjänstgöring sedermera förvärvat i handläggande av särskilt sådana arbeten, som voro förenade med den sökta tjänsten. Stations styrelse ägde ej antaga någon, som ej blivit av förvaltningskommittén förklarad fullt skicklig och kompetent.

Lantbruksakademiens förvaltningskommittés uppgift att övervaka de kemiska stationerna överflyttades 1889 till den nyinrättade lantbruksstyrelsen.

1888 års reglemente gällde ända till år 1926, då Kungl. Maj:t den 3 december utfärdade nu gällande reglemente.

Den 18 juni 1927 utfärdade Kungl. Maj:t gällande kungörelse angående statsbidrag till kemiska stationer.

Till innehållet i gällande författningar rörande de kemiska stationerna återkomma utredningsmännen i följande kapitel.

Kap. II. Redogörelse för nuvarande organisation och gällande bestämmelser.

För närvarande utgår statsbidrag till åtta kemiska stationer, nämligen till stationerna i Jönköping, Kalmar, Visby, Halmstad, Skara, Örebro, Västerås och Härnösand.

Jämlikt 1927 års *kungörelse* utgår statsbidrag för arbetsår, räknat från och med den 1 juli till och med den 30 juni påföljande år.

För erhållande av statsbidrag gäller som villkor,

att hushållningssällskap eller landsting, inom vars område kemisk station skall hava sin verksamhet, vart för sig eller i förening förbinder sig att lämna stationen understöd med minst samma belopp som statsbidraget,

att stationens verksamhet bedrivs i enlighet med för dylik station gällande, av Kungl. Maj:t utfärdat reglemente,

att stationen verkställer alla undersökningar i full överensstämmelse med gällande föreskrifter,

att stationen tillämpar av lantbruksstyrelsen utfärdade taxor för analyser,

att vederbörande styrelse anmäler vid stationen anställd föreståndare och assistent till delaktighet i statens pensionsanstalt och ställer sig till efterrättelse de i reglementet för sagda anstalt i fråga om huvudman meddelade föreskrifter; samt

att stationen underkastar sig den kontroll, lantbruksstyrelsen i varje särskilt fall finner anledning föreskriva.

Ansökning om understöd av statsmedel skall, ställd till Kungl. Maj:t, av vederbörande stations styrelse ingivas till lantbruksstyrelsen före den 1 juni näst före det arbetsår ansökningen avser.

Vid dylik ansökning skall fogas *dels* bevis, att vederbörande hushållningssällskap eller landsting, vart för sig eller i förening, förbundit sig att lämna station understöd med minst samma belopp som statsbidraget, *dels ock* förslag till inkomst- och utgiftsstat för stationen för nästföljande arbetsår.

Lantbruksstyrelsen har därefter att, så snart ske kan, med eget utlåtande insända ansökningshandlingarna till Kungl. Maj:t.

Enligt 1926 års *reglemente* har med statsmedel understödd kemisk station till **huvudsaklig uppgift**

att på begäran verkställa undersökning (analys) av handelsvara och andra ämnen, vilka äro av betydelse för jordbruk och övriga näringar,

att, där omständigheterna därtill föranleda, självant genom kontrollundersökning övervaka handeln med konstgödselämnena och fodermedel,

att verkställa sådana till stations verksamhetsområde hörande undersökningar, som äro i särskilda författningar föreskrivna, samt

att tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar i de ämnen, som falla inom området för kemisk stations verksamhet.

Taxa för analys, som av kemisk station verkställes, skall fastställas av lantbruksstyrelsen.

Ledningen av stations verksamhet skall utövas av en styrelse, bestående av minst tre och högst fem ledamöter samt av stationens föreståndare såsom självskriven ledamot. Övriga ledamöter i styrelsen utses, då endast ett hushållningssällskap eller ett landsting lämnar bidrag till stationens verksamhet, av hushållningssällskapets förvaltningsutskott, respektive landstinget samt eljest efter av Kungl. Maj:t fastställda grunder. Styrelsen tillsättes för en tid av tre år. Styrelsen äger inom sig utse ordförande och vice ordförande.

Vid varje kemisk station skola en föreståndare och minst en assistent vara fast anställda. Därjämte skola i mån av behov anställas extra biträden. Från dessa bestämmelser har Kungl. Maj:t för vissa stationers vidkommande meddelat dispens.

Styrelsen har jämlikt reglementet till huvudsaklig uppgift att övervaka stationens verksamhet samt att på allt sätt befrämja densamma ävensom tillse, att verksamheten bedrives i överensstämmelse med reglementet och i övrigt meddelade föreskrifter, att efter förslag av stationens föreståndare fastställa instruktion för stationens befattningshavare, att antaga och entlediga föreståndare och assistent samt, på förslag av föreståndaren, extra biträden, samt att årligen uppgöra förslag till inkomst- och utgiftsstat för nästföljande arbetsår.

Föreståndaren åligger att hava närmaste tillsynen däröver, att stationens verksamhet bedrives i enlighet med reglementet och av lantbruksstyrelsen eller av stationens styrelse eller ock i övrigt meddelade föreskrifter samt att leda och övervaka samt själv deltaga i de arbeten, som utföras vid stationen, samt ansvara för att dessa verkställas i full överensstämmelse med gällande föreskrifter.

Assistenten åligger att under föreståndarens ledning och tillsyn och i enlighet med gällande föreskrifter verkställa undersökning av till stationen inkommet, för analys avsett prov samt att bestrida de göromål i övrigt inom stationen, som åt honom uppdragas.

Beträffande tjänstetillsättning och kompetensfordringar stadgas i reglementet, att, då föreståndar- eller assistentbefattning skall tillsättas, styrelsen har att kungöra tjänsten ledig. Sedan ansökningstiden utgått, har styrelsen att till lantbruksstyrelsen översända ansökningshandlingarna. Lantbruksstyrelsen äger pröva de sökandes kompetens för den sökta befattningen samt bland de kompetenta uppsätta tre på förslag till befattningen. Sedan lantbruksstyrelsens förslag vunnit laga kraft,

har stationens styrelse att till befattningen antaga någon av de å förslaget uppförda.

Behörig att vinna anställning som föreståndare är endast den, som förvärvat *dels* vid universitet eller högskola grundlig kunskap och utbildning i kemi, *dels* genom studier vid lantbruksinstitut eller på annat sätt fullgoda kunskaper i agrikulturmiki och närstående grenar av jordbruksläran, *dels ock* genom tjänstgöring vid kemisk station eller därmed jämförlikt laboratorium vana vid utförande av agrikulturmikiska och tekniska analyser, varjämte sökande skall hava ådagalagt praktisk duglighet.

Behörig att vinna anställning som assistent är endast den, som vid universitet eller högskola förvärvat eller eljest styrkt sig äga grundlig kunskap och utbildning i kemi samt äger vana vid utförande av agrikulturmikiska och tekniska analyser.

Styrelsen fastställer löneförmåner till föreståndare och assistent. Tantième å influtna analysavgifter må ej utgå till befattningshavare vid stationen.

Föreståndare och assistent, som anställas tillsvidare med minst sex månaders ömsesidig uppsägning, äro skyldiga att vara delägare i statens pensionsanstalt samt ställa sig till efterrättelse de bestämmelser, som äro eller varda meddelade i reglementet för denna anstalt.

Lantbruksstyrelsen skall jämlikt reglementet utöva tillsyn över de med statsmedel understödda kemiska stationerna, fastställa föreskrifter rörande analysmetoder samt meddela de ytterligare föreskrifter angående stationernas verksamhet, som kunna befinnas erforderliga. För verkställande av inspektion av kemisk station äger lantbruksstyrelsen förordna jämväl person utom styrelsen.

Lantbruksstyrelsen har den 13 april 1927 utfärdat kungörelse angående *taxa för de med statsmedel understödda kemiska stationerna och kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå*. Därvid har fastställts avgifter för ett flertal analyser av huvudsakligen jordbruksprodukter. Avgift för analys av ämnen, som icke uppräknats i kungörelsen, skall bestämmas av institutionens föreståndare i enlighet med av vederbörande styrelse beslutade grunder. Vidare har föreskrivits, att envar, som inom område, där hushållningssällskap eller landsting lämna bidrag till station, idkar jordbruk, trädgårdsskötsel eller mejerihantering såsom huvudsaklig näring, skall för analys, som verkställas för hans räkning, åtnjuta en rabatt av 50 % å avgift enligt taxa. Samma rabatt tillkommer jämväl kronan och landsting ävensom hushållningssällskap, som lämna bidrag till stationen. En var, som under ett och samma arbetsår låtit verkställa ett större antal analyser, må å analysavgift åtnjuta rabatt, som bestämmas av vederbörande styrelse efter för-

slag av föreståndaren. Den 13 september 1934 har lantbruksstyrelsen vidtagit vissa ändringar i taxan.

Enligt lantbruksstyrelsens kungörelse den 27 november 1929 *angående bestämmelser för undersökning* vid de med statsmedel understödda kemiska stationerna skall undersökning, som det åligger kemisk station att verkställa, där föreskrift om sättet för dess utförande finnes meddelad i kungörelsen, ske i överensstämmelse därmed. I annat fall utföres undersökningen efter bruklig, tillförlitlig metod.

Kungörelsen innehåller bestämmelser om provtagning samt om de metoder som böra komma till användning vid undersökning av gödselmedel, jordförbättringsmedel, fodermedel, strötorv, torvströ, torvmull, mjölk, mejeriprodukter m. m., maltdrycker och arsenik.

Med anledning av förordningen den 30 juni 1932 angående kontroll å tillverkningen av samt handel med margarin, margarinost, fettemulsion och konstister m. m. har lantbruksstyrelsen den 13 september 1932 utfärdat ändrade bestämmelser för undersökning av mjölk och mejeriprodukter samt margarin m. m. Slutligen har lantbruksstyrelsen utfärdat föreskrifter dels den 17 oktober 1932 rörande ny kvävebestämningsmetod, dels ock den 11 november 1935 rörande vissa jordanalyser.

Till belysande av *verksamhetens omfattning* m. m. under senare år vid de statsunderstödda kemiska stationerna hava utredningsmännen sammanställt vissa uppgifter, som återfinnas uti härvid fogade bilagor (1—5).

Kap. III. Tidigare förslag rörande omorganisation av de kemiska stationerna.

Kort tid efter 1926 års omorganisation framkom det första kravet på en förnyad prövning av frågan om de kemiska stationernas organisation m. m.

I skrivelse den 16 maj 1928 hemställde nämligen kemistsamfundet — under åberopande av bland annat innehållet i en skrivelse till samfundet från dess analytiska sektion — att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en allsidig utredning beträffande organisationen av det offentliga kemiska undersökningsväsendet inom landet.

Kemistsamfundets analytiska sektion framhöll i sin förenämnda skrivelse, att enligt sektionens åsikt den kemiska undersökningsverksamheten inom landet i många avseenden ej stode på den höjd, som den borde, och ej uppfyllde de krav, som kunde ställas på densamma. De statsunderstödda kemiska stationernas organisation, undersökningsmetoder och analystaxor torde i hög grad hava varit normgivande för den ifrågavarande verksamhetens allmänna nivå. Allt ifrån sin tillkomst sorterade dessa anstalter under lantbruksstyrelsen, en anordning, om vars berättigande man under nuvarande förhållanden kunde hysa be-

stämda tvivel. Det vore nämligen tydligt, att stationernas verksamhet genom denna organisation alltför ensidigt inriktats åt det lantbrukskemiska hållet och att de därigenom blivit mindre kvalificerade att fylla de krav, som industri, handel och den icke jordbruksidkande allmänheten i våra dagar med skäl kunde ställa på dem. Sektionen framhöll sammanfattningsvis såsom önskvärt,

att hela det offentliga kemiska undersökningsväsendet lades under en central och på området kompetent ledning,

att betryggande åtgärder för framtiden vidtoges med hänsyn till kompetensen hos de statsunderstödda kemiska stationernas föreståndare och att det för tjänstemännen vid dessa stationer sörjdes för fortsatt utbildning inom vissa områden av den analytiska kemien,

att en viss specialisering infördes i de kemiska stationernas verksamhet,

att de av städer, landsting eller hushållningssällskap understödda kemiska stationerna gaves en mera auktoritativ och officiell ställning,

att frågan om behörighet att för allmänhetens räkning utföra kemiska analyser erhöles en rationell lösning,

att tillförlitliga, enhetliga och tillräckligt omfattande analysföreskrifter utarbetades för det kemiska undersökningsväsendet och att experimentellt arbete till förbättring av analys- och bedömningsmetoder befrämjades, samt

att lämpligt avvägda analysavgifter fastställdes för de statsunderstödda kemiska stationerna.

Över framställningen avgåvos utlåtanden *dels* den 11 april 1929 av lantbruksstyrelsen, som därvid överlämnat yttranden från huvudmännen för de statsunderstödda kemiska stationerna och kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå, nämligen Jönköpings, Kalmar läns södra, Gotlands, Skaraborgs, Örebro, Västmanlands, Västernorrlands och Norrbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott samt Hallands läns landstings förvaltningsutskott ävensom från den av lantbruksstyrelsen utsedde inspektören för de statsunderstödda kemiska stationerna, *dels* ock den 5 december 1932 av kommerskollegium, som därvid överlämnat yttranden från svenska teknologföreningen, Sveriges kemiska industrikontor och chefen för statens provningsanstalt.

Den av kemistsamfundet begärda utredningen tillstyrktes av *inspektören för de kemiska stationerna, hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Örebro, Västernorrlands och Norrbottens län, svenska teknologföreningen och Sveriges kemiska industrikontor.*

Chefen för statens provningsanstalt, professor Roos af Hjelmsäter anförde, att — med hänsyn till de åtgärder staten redan vidtagit för tillgodoseende av behovet av industrianalyser genom inrättande av statens provningsanstalts avdelningar för bergskemiska och kemiskt-tekniska analyser — den begärda utredningen kunde begränsas att avse den del av analysverksamheten, som sorterade under lantbruksstyrelsen.

Kalmar läns södra, Gotlands läns, Örebro läns och Västernorrlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott framhöll önskvärdheten av, att frågan om statens övertagande av de kemiska stationerna toges under allvarligt övervägande. I samband därmed kunde en lämplig centralisering av verksamheten äga rum.

Lantbruksstyrelsen, Hallands läns landstings förvaltningsutskott, Skaraborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott och kommerskollegium avstyrkte kemistsamfundets hemställan. *Hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Jönköpings och Västmanlands län* gjorde intet uttalande i utredningsfrågan.

Den 10 december 1932 överlämnade Kungl. Maj:t kemistsamfundets framställning till lantbruksstyrelsen för att tagas i övervägande vid en av styrelsen påbörjad utredning angående omorganisation av de kemiska stationerna.

Lantbruksstyrelsen hade nämligen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 september 1932 anmält, att bland de anslag, i fråga om vilka den av Kungl. Maj:t tillsatta särskilda granskningsnämnden för undersökning rörande förefintliga möjligheter till besparingar och minskningar i statens utgifter för budgetåret 1933/1934 föreslagit sänkning, återfunnes anslaget till kemiska stationer, att lantbruksstyrelsen redan tidigare funnit en närmare omprövning angående dessa stationer, deras förläggning, arbetsform och ekonomi vara av behovet påkallad, att lantbruksstyrelsen emellertid ansåge sig behöva vid den härför erforderliga utredningen anlita sakkunskap jämväl utanför styrelsen *men att* det anslag, varifrån kostnaderna härför borde gäldas eller anslaget till icke-ordinarie befattningshavare hos styrelsen, vore för knappt tillmätt för att härtill lämna tillgång.

I anledning härav anvisade Kungl. Maj:t den 30 september 1932 ett belopp av 1 000 kronor till lantbruksstyrelsens förfogande för ifrågasvarande ändamål. Lantbruksstyrelsen tillkallade härefter såsom sakkunniga professorn vid universitetet i Uppsala L. Ramberg, dåvarande inspektören över de kemiska stationerna, rektorn vid lantbrukshögskolan, professorn Chr. Barthel, rektorn vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, professorn L. Forsberg, föreståndaren vid kemiska stationen i Kristianstad C. von Schéele samt t.f. föreståndaren för kemiska stationen i Kalmar E. Rahlén.

I skrivelse den 21 december 1933 framlade *lantbruksstyrelsen förslag till omorganisation av de kemiska stationerna.*

Över förslaget hava efter remiss avgivits utlåtanden av statskontoret, kommerskollegium, statens provningsanstalt, samtliga hushållningssällskaps förvaltningsutskott samt landstingens förvaltningsutskott i Jönköpings län, Kalmar läns södra del, Gotlands, Hallands, Skaraborgs, Örebro, Västmanlands och Västernorrlands län.

Därjämte har av lantbruksstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnats till styrelsen inkomna skrivelser i ämnet från vissa fodermedelsimportörer samt svenska foderämneshandlare och spannmålsimportörernas förening. Slutligen hava laboratorn i kemi vid Stockholms högskola Ragnar Nilsson m. fl. utbildade kemister gjort en framställning angående kompetensvillkoren för anställning vid kontrollväsendet.

Kap. IV. Kungl. Maj:ts beslut den 15 juni 1934 om utredning rörande frågan om omorganisation av den med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollverksamheten.

Vid anmälan av frågan om anslag till understöd åt kemiska stationer för budgetåret 1934/1935 (proposition nr 96/1934) anförde chefen för jordbruksdepartementet, att förutsättningarna för ett genomförande av lantbruksstyrelsens omorganisationsförslag åtminstone för det dåvarande saknades. Organisationsspörsmålet borde dock enligt departementschefens mening upptagas till förnyad utredning. Ärendet anmäldes ånyo för Kungl. Maj:t den 15 juni 1934, därvid Kungl. Maj:t beslöt igångsätta en utredning rörande omorganisation av den med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollverksamheten.

Efter att hava i korthet redogjort för lantbruksstyrelsens omorganisationsförslag samt de synpunkter, som framkommit i de över lantbruksstyrelsens förslag avgivna yttrandena (vartill utredningsmännen torde få återkomma i det följande), anförde departementschefen till statsrådsprotokollet följande:

»En dylik utredning synes nu böra igångsättas. Härvid böra de synpunkter, vilka kommit till uttryck i de över lantbruksstyrelsens förslag avgivna yttrandena, bliva föremål för närmare överväganden. I anslutning till vad i vissa yttranden framhållits bör sålunda bland annat tagas under omprövning, huruvida de kemiska stationernas uppgifter böra bibehållas vid nuvarande omfattning eller begränsas att avse frågor rörande jordbruket och dess binärningar. I samband med övervägandet av det i yttrandena framkomna förslaget om inrättande av en central kontrollanstalt bör undersökas möjligheten och lämpligheten av att låta allenast sistnämnda anstalt åtnjuta understöd av statsmedel, medan de kemiska stationer, som i övrigt kunna finnas erforderliga, få finansieras i annan ordning. Angående den närmare ledningen och förvaltningen av verksamheten bör utarbetas detaljerat förslag, angivande jämväl de kompetensfordringar, som böra ställas å vid verksamheten knutna befattningshavare, antalet sådana befattningshavare ävensom löneförmånerna för dessa. I den mån utredningen giver vid handen, att för verksamhetens ändamålsenliga bedrivande fordras nyanskaffning eller komplettering av de kemiska stationernas utrustning, bör beräkning företagas av kostnaderna härför samt avgivas förslag rörande sättet för täckande av sagda kostnader. Vid utarbetande av de av utredningen föranledda förslagen bör iakttagas, att statens kostnader för verksamheten i görligaste mån begränsas.»

Härav framgår, att utredningen närmast avser följande tre spörsmål, nämligen

- 1) frågan om de kemiska stationernas uppgifter böra bibehållas vid nu-

varande omfattning eller begränsas att avse frågor rörande jordbruket och dess binäringar,

- 2) frågan om behovet av en centralisation och dennas omfattning,
- 3) frågan om finansieringen av ett omorganiserat kemiskt analys- och kontrollväsende.

Kap. V. Behovet av en omorganisation av den med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollverksamheten och en blivande organisations uppgifter och omfattning.

Innan utredningsmännen ingå på de spörsmål, som böra tagas under övervägande vid utredningen, synes en kortfattad redogörelse böra lämnas för lantbruksstyrelsens omorganisationsförslag och de synpunkter, som framkommit i däröver avgivna utlåtanden.

Till lantbruksstyrelsens förslag och remissutlåtandena i vad de avse frågorna om inrättande av ett lantbruksstyrelsens lantbrukskemiska råd samt tjänstetillsättning och kompetensfordringar m. m. återkomma dock utredningsmännen i det följande (kap. IX och XI).

Lantbruksstyrelsen har i sitt omorganisationsförslag framhållit, att utvecklingen under den gångna tiden talade för, att den kemiska analysverksamheten komme att få ökad betydelse i näringarnas och det allmännas tjänst. Nya åtgärder på livsmedelslagstiftningens område torde komma att kräva tillgång till effektiv kontroll. Detsamma gällde den av riksdagen ifrågasatta lagstiftningen på kraftfoderhandelns område. Vidare vore det möjligt, att den kemiska analysen komme att i viss mån återfå betydelse på jordanalysens område. De vetenskapliga forskningarna på senare tid talade härför.

Rörande behovet av en *omorganisation av det kemiska kontrollväsendet* har styrelsen bland annat anfört följande:

»Om också den kemiska analysens användning i viss mån ändrat karaktär under den tid, som gått sedan de statsunderstödda kemiska stationerna trädde i verksamhet, har dess betydelse icke minskats utan snarare ökats. Därmed följa också betydligt ökade krav såväl i fråga om vetenskapligt fullt kompetenta arbetskrafter som framför allt på instrumentell och maskinell utrustning.

De nuvarande kemiska stationerna hava grundats med hänsyn till tidigare rådande förhållanden och förlagts efter mera lokalt betonade och begränsade synpunkter. Detta har också gjort, att dessa stationer i allmänhet taget uti vetenskapligt och tekniskt hänseende knappast torde vara så rustade, att de kunna tillfredsställa ens ganska lågt ställda nutida, än mindre framtida krav på det kemiska analys- och kontrollarbetets område. Stationerna hava ej heller

kunnat förvärva eller bibehålla den auktoritet, som utgör en nödvändig förutsättning för ett framgångsrikt arbete. Mera betydelsefullt analys- och kontrollarbete har därför varit hänvisat till utländska anstalter av ifrågavarande natur eller till enskilda laboratorier. Detta förhållande återspeglas i viss mån av analysfrekvensen vid stationerna och ännu mer vid en närmare granskning av analysarbetets art.

Den år 1926 vidtagna omorganisationen av ifrågavarande stationer utgjorde endast ett försök till deras temporära förbättring och kan ingalunda anses hava avsett att utgöra en slutgiltig lösning av frågan. Vid nämnda omorganisation, som huvudsakligen avsåg att, såvitt då ansågs möjligt, säkerställa tillgången på tillräckligt skolade krafter för stationernas verksamhet, bibehölls den gamla organisationsformen oförändrad med dess starkt lokalt betonade karaktär. Ökade möjligheter att säkerställa analys- och kontrollarbetets tillgång på i alla avseenden fullt tillfredsställande utrustning skapades ej heller. Den omorganisation, som kom till stånd, var ingalunda av den genomgripande karaktär som den år 1927 genomförda omorganisationen av frökontrollverksamheten, vilken omorganisation till synes har fört fram svensk kontrollverksamhet på detta område i första ledet jämväl ur internationell synpunkt. Detta var endast möjligt genom en centralisering av den jämväl på detta område förut starkt lokalt betonade verksamheten.»

Enligt lantbruksstyrelsens mening vore en tillfredsställande organisation av ifrågavarande kemiska analys- och kontrollverksamhet av ekonomiska skäl utesluten, därest icke en centralisering komme till stånd. De kemiska stationernas lokala betydelse finge numera icke överskattas. I och med kommunikationsmedlens starka utveckling hade för övrigt stationernas läge kommit att spela allt mindre roll. Avsevärda hinder för en skälig centralisering av deras verksamhet syntes därför icke föreligga. Styrelsen framhöll vidare, att den starka centralisering, som på sin tid verkställdes i fråga om den i många avseenden till sin natur likställda frökontrollverksamheten, icke medfört å en del håll befarade olägenheter. De kemiska stationernas lokala betoning hade föranlett deras förläggning till mindre städer, ofta inne i landet. De större städerna och de större importhamnarna saknade sådana stationer. Detta förhållande vore särskilt ur handelns synpunkt beklagligt. I och med en centralisering av verksamheten måste därför, därest denna skulle kunna anses rationellt ordnad, enligt styrelsens uppfattning, en förändring av stationernas förläggning komma till stånd.

Beträffande frågan om *centraliseringens omfattning* har lantbruksstyrelsen anfört följande:

»Vid en omorganisation av den kemiska analys- och kontrollverksamheten synes utgångspunkten av naturliga skäl böra vara en undersökning av det allmännas och näringarnas behov av flera eller färre anstalter för ändamålet. Det ligger nämligen i öppen dag, att ju färre anstalter som anordnas, desto bättre kunna dessa i alla avseenden rustas och drivas utan ökade kostnader för det allmänna. Givetvis skulle ur ekonomisk synpunkt en i allo tillfredsställande verksamhet av denna art bäst kunna ordnas genom sammanförande av hela verksamheten till en enda anstalt.

En sådan åtgärd torde emellertid, trots verksamhetens minskade lokala betydelse och de nuvarande gynnsamma kommunikationsförhållandena, ur närings- och kontrollverksamhetens synpunkt kunna föra för långt. Särskilt vissa orter torde med skäl kunna anses behöva tillgång på anstalt av förevarande slag. Lantbruksstyrelsen syftar härvid särskilt på Stockholm och Malmö. Det skulle kunna synas, som om södra och mellersta Sveriges behov av kemisk analys- och kontrollverksamhet skulle kunna fyllas genom anstalter därför på dessa båda orter. Starka skäl torde emellertid tala för, att en anstalt kommer till stånd jämväl inom västra Sverige, varvid Göteborg eller Skara lämpligen torde böra komma i fråga, den förra orten särskilt på grund av dess egenskap av betydande importhamn, den senare på grund därav, att den nuvarande anstalten i Skara, som av länets hushållningssällskap särskilt omhuldats, är jämförelsevis väl rustad såväl i fråga om lokaler som annan utrustning. Redan i sitt nuvarande skick har den kemiska stationen i Skara haft god frekvens och fyllt ett verkligt behov. Förbindelsen mellan Göteborg och Skara är för övrigt synnerligen lätt, då direkt tågförbindelse förefinnes. Av intresse torde jämväl vara, att någon anstalt av här ifrågavarande art finge den jordbruksprägel, som torde bli förenad med dess förläggning mitt uti ett betydande jordbruksdistrikt inuti landet. För en förläggning till Skara talar emellertid framför allt det förhållandet, att såväl anordnandet som driften av en fullt tillfredsställande anstalt där givetvis kommer att ställa sig ekonomiskt fördelaktigare än nyanläggning av en anstalt i Göteborg. Ett ytterligare skäl för en förläggning till Skara utgör ovan omförmälda starka intresse från Skaraborgs läns hushållningssällskaps sida.

Det vidsträckta Norrland synes jämväl vara i behov av en anstalt utav ifrågavarande art. Särskilt kommer detta krav att göra sig gällande, därest en kraftfoderlag skulle komma till stånd. Jämväl under nuvarande förhållanden synes en anstalts förläggning dit fullt motiverad. Lämpligast torde därvid ur alla synpunkter vara, att den kemiska stationen i Härnösand utbygges att motsvara tidsenliga krav. Vid bedömande av denna fråga torde ej alltför stort avseende böra fästas vid denna anstalts verksamhet under senare år. Stationens nuvarande ställning, vilken närmast torde stå i samband med personalförhållanden, kan väntas komma att gestalta sig helt annorlunda efter en omorganisation och under ny ledning.

Av det anförda torde framgå, att starka skäl tala för en koncentrerings av den kemiska analys- och kontrollverksamheten, i den mån denna är beroende av det allmänna, till fyra anstalter. Dessa fyra anstalter torde i princip böra anses likställda och deras verksamhet tillmätas samma auktoritet. Detta innebär emellertid icke, att alla anstalterna böra utbyggas likformigt. Den nutida kemiska vetenskapen är så mångsidig, att en analys- och kontrollverksamhet på området med nödvändighet kräver tillgång på specialister för olika områden. Samtliga anstalter böra givetvis vara rustade för verksamhet av mer allmän art, dock i varje fall uti syfte att tillfredsställa jordbrukets behov. Utrustningen med speciell sakkunskap och specialinstrument synes däremot böra bli beroende av de växlande behoven vid olika anstalter. Den speciella utrustningen vid en anstalt bör givetvis genom samarbete anstalterna emellan utnyttjas till fördel för det hela, det vill säga så att verkställandet av speciella undersökningar överlämnas från övriga anstalter till anstalt, som i respektive fall är lämpligast rustad. Utvecklingen torde i stort sett kunna förväntas bli den, att anstalterna i Stockholm och Malmö i större utsträckning komma att rusta sig jämväl för mera speciella analysarbeten, vilket dock icke bör hindra, att speciella arbets-

områden, när förhållandena därtill föranleda, upptagas jämväl av de övriga anstalterna. Lantbruksstyrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att tydligen allt framgent vissa speciella kemiska analys- och kontrollarbeten torde komma att handhavas av andra institutioner än de med statsmedel understödda anstalterna, varvid de senare lämpligen torde böra i viss utsträckning utnyttja de föras specialkunskap.»

Enligt det av lantbruksstyrelsen framlagda omorganisationsförslaget skulle alltså verksamheten koncentreras till fyra stationer, benämnda kemiska kontrollanstalter och förlagda till Stockholm, Malmö, Skara och Härnösand. I stället för Skara kunde eventuellt Göteborg ifrågakomma som förläggningssort. De föreslagna kontrollanstalternas personalbehov, utgifter, analysinkomster och behov av bidrag av allmänna medel för verksamhetens uppehållande samt dessa bidrags fördelning å staten och hushållningssällskap eller landsting hava av lantbruksstyrelsen beräknats på sätt framgår av bilaga 6.

Statsbidrag skulle alltså fortfarande utgå för upprätthållande av kemisk analys- och kontrollverksamhet. Uppgiften för verksamheten borde enligt lantbruksstyrelsens mening vara i huvudsak densamma som för närvarande. För varje kontrollanstalt skulle bestämmas ett verksamhetsområde. Såsom villkor för statsbidrag skulle gälla, att de hushållningssällskap eller landsting, inom vilkas områden kemisk kontrollanstalt skulle hava sin verksamhet, vart för sig eller i förening, förbunde sig att upprätthålla anstaltens verksamhet. Det hushållningssällskap eller landsting, inom vars område anstalt bibehölles eller förlades, borde dock åtaga sig större andel i det ekonomiska ansvaret för anstalten än sällskap eller landsting, som låge mera avlägset men likväl skulle anses tillhöra anstaltens verksamhetsområde. Ledningen av varje anstalts verksamhet skulle utövas av en styrelse, vilken borde utses på enahanda sätt som de nuvarande styrelserna för de kemiska stationerna. Såsom tillsyningsmyndighet över anstalterna skulle lantbruksstyrelsen bibehållas.

Slutligen har lantbruksstyrelsen hemställt om inrättande av en lånefond å 125 000 kronor, från vilken lån till utrustning av högst fyra kemiska kontrollstationer finge utlämnas till hushållningssällskap eller landsting. Lantbruksstyrelsen har i avseende å den sålunda ifrågasatta fonden anført, att, om lån ur fonden icke behövde förräntas eller amorteras under de fem första åren och räntefoten bestämdes till 4.5 procent samt amortering av lånet efter nämnda tidsförlopp finge fullgöras genom lika annuiteter under tjugu år, anordningen borde vara ur de lokala intressenternas synpunkt fullt tillfredsställande.

Statskontoret, som ansett behovet av en omorganisation av det kemiska kontrollväsendet vara styrkt genom den utredning, som framlagts av lantbruksstyrelsen, har anslutit sig till lantbruksstyrelsens uppfattning, att en

centralisering av ifrågavarande verksamhet vore önskvärd och behövlig ur organisatoriska och praktiska synpunkter. Ämbetsverket ville icke motsätta sig, att medel till de nya stationernas utrustning anvisades av statsverket på det sätt lantbruksstyrelsen ifrågasatt, men ansåge tillräcklig anledning icke föreligga att medgiva räntefrihet för lånen under fem år.

Sveriges kemiska industrikontor har medgivit, att det framlagda förslaget innebure väsentliga förbättringar i fråga om det offentliga kemiska undersökningsväsendets organisation. Industrikontoret vore dock icke övertygat om, att de projekterade kontrollanstalterna skulle kunna bringas upp på den högre standard, som avsetts, om icke endera en viss specialisering genomfördes eller ett centrallaboratorium med större möjligheter för vetenskapligt arbete tillskapades.

Kommerskollegium har anfört, att lantbruksstyrelsens utredning bekräftat, att tyngdpunkten i fråga om de statsunderstödda kemiska stationernas verksamhet låge inom jordbrukets område samt att industriens och handelns intressen icke syntes i högre grad påkalla något ingripande från statsmakternas sida i nämnda stationers arbetssätt. Kollegium ansåge sig böra bestämt påyrka, att, om den planerade reformen ansåges påkallad av hänsyn till jordbruksnäringens behov, de kemiska stationernas uppgift begränsades till sådana undersökningar, som vore av betydelse för jordbruket och dess binäringar. I överensstämmelse härmed borde dessa inrättningar benämnas »agrikulturkemiska kontrollanstalter». En sådan begränsning av de kemiska stationernas arbete torde i själva verket av tekniskt-vetenskapliga skäl vara nödvändig för att de nya kontrollanstalterna överhuvud taget skulle kunna motsvara berättigade krav utan att till organisation och utrustning erhålla mycket större omfattning än den planerade, vilket i sin ordning ju måste medföra en betydande ökning av det allmännas utgifter. Det vore därjämte angeläget att undvika, att kontrollanstalterna i taxehänseende eller eljest komme i ett mindre lämpligt konkurrensförhållande till de redan befintliga statliga, kommunala, med allmänna medel understödda eller rent privata analysanstalter, som för närvarande betjäna andra kemiska undersökningsområden än dem jordbruket representerade.

Styrelsen för statens provningsanstalt har anfört, att styrelsen av såväl vetenskapligt-tekniska som organisatoriska och ekonomiska skäl måste avstyrka lantbruksstyrelsens förslag. De ifrågasatta anstalternas uppgifter borde begränsas till agrikulturkemiska undersökningar, eventuellt livsmedelsanalyser jämte analyser av dricksvatten samt arsenikprov och andra kemiskt-hygieniska undersökningar. I vad mån vid sådan begränsning fortfarande fyra agrikulturkemiska laboratorier, därav ett i Stockholm, vore nödvändiga, torde erfordra förnyat överbäggande. Som följd av sådan begränsning borde däremot svarande minskning i anläggnings- och driftkostnader kunna åstadkommas och en verklig besparing ernås för statsverket.

Av de landstings förvaltningsutskott, som yttrat sig över förslaget, hava förvaltningsutskotten i *Gotlands*, *Skaraborgs* och *Västernorrlands län* tillstyrkt omorganisationsförslaget. Skaraborgs läns landstings förvaltningsutskott har tillika framhållit, att, enligt utskottets mening, någon tveksamhet knappast kunde råda angående lämpligheten ur ekonomisk och annan synpunkt av en förläggning till Skara av den för västra Sverige föreslagna gemensamma anstalten. *Hallands läns* och *Västmanlands läns* landstings förvaltningsutskott hava i princip tillstyrkt förslaget. Hallands läns landstings förvaltningsutskott har dock ansett, att i stället för inrättande av en station i Malmö borde station i Halmstad bibehållas för att tillgodose behovet av analyser för södra Sverige. Västmanlands läns landstings förvaltningsutskott har ansett, att staten ensam borde bekosta de föreslagna anstalterna, då de kemiska stationerna allt mer utvecklat sig till att ombesörja rena statsintressen.

Örebro läns landstings förvaltningsutskott, som ej gjort något direkt uttalande i organisationsfrågan, har hemställt, att kemiska stationen i Örebro framgent måtte bibehållas såsom kemisk kontrollanstalt och att erforderligt statsanslag fortfarande måtte beviljas för dess fortsatta verksamhet.

Jönköpings läns och *Kalmar läns södra* landstings förvaltningsutskott hava avstyrkt omorganisationsförslaget. Enligt Jönköpings läns landstings förvaltningsutskotts åsikt borde en ändamålsenlig organisation av det kemiska kontrollväsendet lättast kunna vinnas genom en anordning, som omfattade å ena sidan en enda större vetenskapligt och tekniskt väl utrustad kontrollanstalt, för vilken staten helt åtog sig ledningen och den ekonomiska garantien samt å andra sidan ett antal smärre anstalter i olika delar av landet, till vilkas upprätthållande även lokala bidrag kunde påräknas. För det fall, att lantbruksstyrelsens omorganisationsförslag skulle genomföras, hemställde utskottet, att den föreslagna kemiska kontrollstationen i Skara i stället måtte förläggas till Jönköping. Kalmar läns södra landstings förvaltningsutskott har föreslagit, att alla de nuvarande kemiska stationerna måtte övertagas och helt drivas såsom statens organ, att, om en högre auktoritet ansåges böra beredas verksamheten, en central kontrollanstalt inrättades, vilken på samma gång torde böra tillerkännas en viss ledande verksamhet för övriga anstalter, samt att, därest en omorganisation av den kemiska kontrollverksamheten skulle medföra ett minskat antal av de nuvarande stationerna, stationen i Kalmar måtte bibehållas.

Hushållningssällskapens förvaltningsutskott i *Östergötlands län*, *Kalmar läns norra del*, *Kristianstads län*, *Skaraborgs län*, *Värmlands län*, *Kopparbergs län* och *Norrbottens län* hava tillstyrkt lantbruksstyrelsens omorganisationsförslag.

Jämväl hushållningssällskapens förvaltningsutskott i *Stockholms län och stad*, *Uppsala län*, *Södermanlands län*, *Kronobergs län*, *Blekinge län*, *Malmö-*

hus län, Göteborgs och Bohus län, Älvsborgs läns norra, Älvsborgs läns södra, Västmanlands län, Västernorrlands län, Jämtlands län och Västerbottens län hava biträtt lantbruksstyrelsens förslag men därvid gjort vissa erinringar.

Stockholms läns och stads hushållningssällskaps förvaltningsutskott har ansett, att lantbruksstyrelsens förslag borde omarbetas i vad det avsåge ansvaret för anstalternas ekonomi, som borde fördelas mellan staten och huvudmännen.

Uppsala läns, Södermanlands läns, Kronobergs läns, Blekinge läns, Malmöhus läns, Älvsborgs läns norra, Älvsborgs läns södra, Västmanlands läns, Västernorrlands läns och Jämtlands läns hushållningssällskap hava, med hänsyn till hushållningssällskapens ansträngda ekonomi, framhållit såsom önskvärt eller nödvändigt, att staten helt övertog ifrågavarande verksamhet.

Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har ansett Göteborg väsentligt lämpligare än Skara såsom förläggningsort för den föreslagna kontrollanstalten för västra Sverige. Jämväl utskottet har ansett önskvärt, att staten helt övertog förevarande verksamhet.

Västerbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har föreslagit, att endast tre kemiska kontrollanstalter skulle upprättas, nämligen i Stockholm, Göteborg och Malmö, samt att dessa skulle bekostas av statsmedel. Oberoende härav borde emellertid, såsom även lantbruksstyrelsen förutsatt, kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå bibehållas för de lokala behoven i övre Norrland.

Jönköpings läns, Kalmar läns södra och Örebro läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott hava i huvudsak framfört samma synpunkter som vederbörande landstings förvaltningsutskott.

Stockholms läns och stads, Gotlands läns, Hallands läns och Gävleborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott hava framfört sinsemellan nära överensstämmande förslag om inrättande av en central kemisk kontrollanstalt med därtill anknutna lokala kemiska stationer. Sålunda har Stockholms läns och stads hushållningssällskaps förvaltningsutskott förklarat, att, om en omorganisation av det kemiska kontrollväsendet skulle ske, denna borde resultera i upprättande av en statens kemiska kontrollanstalt med erforderligt antal filialer. Gotlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har föreslagit inrättandet av en större central kemisk kontrollanstalt i Stockholm och mindre lokala kemiska stationer i landsorten. Hallands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har anført, att de nuvarande kemiska stationerna borde bibehållas i stort sett oförändrade, möjligen med något minskad personal, samt att i stället för fyra större kontrollanstalter borde upprättas en stor välutrustad anstalt i Stockholm, dit specialundersökningar från de olika kemiska stationerna kunde remitteras.

Gävleborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har föreslagit, att en statlig kemisk kontrollanstalt skulle inrättas, att de nuvarande kemiska stationerna skulle bibehållas för enklare uppgifter samt att för deras upprätthållande måtte beviljas statsbidrag i lämplig omfattning.

Vidare må erinras, att vissa fodermedelsimportörer samt svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening i sina ovan omförmälda skrivelser till lantbruksstyrelsen framhållit, att de nuvarande svenska kemiska kontrollanstalterna ej åtnjöte sådan auktoritet, att deras analyser godkändes av de utländska avlastarna av fodermedel samt uttalat den förhoppningen, att efter en omorganisation och centralisation de blivande kemiska stationernas analyser skulle kunna godkännas vid tvister med de utländska avlastarna. I sagda skrivelser har därjämte framhållits önskvärdheten av, att vid en omorganisation kontrollstationer förlades till Malmö och Göteborg.

Slutligen må omnämnas, att ett flertal handelskamrar och andra affärssammanslutningar i remissyttranden över ett av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt avgivet förslag till lag angående handel med vissa fodermedel ansett det ofrånkomligt, att en omorganisation av det kemiska analys- och kontrollväsendet föreginge en lagstiftning på fodermedelshandelns område. De nuvarande stationerna kunde nämligen ej anses äga erforderlig auktoritet.

Utredningsmännen.

Den under statsmakternas medverkan bedrivna kemiska analys- och kontrollverksamheten har varit av stor betydelse framför allt för jordbruket och dess binärningar. Verksamheten har härvid haft till huvudsaklig uppgift dels att analysera dessa näringars eget material såsom jord, vegetation, mjölk etc., dels ock att kontrollera handeln med och verkställa erforderliga analyser å vissa för sagda näringar behövliga varor, i första hand gödsel- och fodermedel.

Därest ett kemiskt analys- och kontrollväsende ej tillskapats här i landet, torde följden med all sannolikhet hava blivit den, att de sämre varukvaliteterna å världsmarknaden sökt sig hit. Redan en mindre sänkning av kvaliteten å t. ex. gödsel- och fodermedel skulle med hänsyn till importkvantiteternas storlek komma att medföra avsevärda förluster för det svenska jordbruket. Till belysande härav må omnämnas, att importen av gödselmedel år 1935 uppgick till 203 790 795 kg med ett värde av 23 336 283 kronor och av fodermedel till 267 649 274 kg med ett värde av 27 924 532 kronor.

Kontrollen å handeln med i synnerhet gödsel- och fodermedel blev till att börja med stationernas viktigaste uppgift. Vid tiden för dessas tillskapande lämnade nämligen här, liksom i övriga länder, där ett ordnat analys- och kontrollväsende saknades, handeln med dessa varor åtskilligt övrigt att

önska. En följd av dessa förhållanden blev, att de kemiska stationernas föreståndare till jordbrukets fromma kommo att utöva en icke ringa rådgivande verksamhet framför allt i fråga om jordens gödsling samt inköp av gödselmedel och fodermedel. Till följd härav erhöll stationernas verksamhet en mera lokalt betonad karaktär. Vid de kemiska stationernas tillkomst hyste man även stora förhoppningar om att analyser av jordarter skulle bli tillräckligt vägledande med avseende på riktiga gödslingsåtgärder. Dessa förhoppningar kunde emellertid ej med tidigare analysmetoder infrias och först under senaste år har detta spörsmål på nytt börjat draga uppmärksamheten till sig. De kemiska stationernas lokala betydelse har dock alltmera avtagit. Viktiga orsaker härtill äro dels att kvaliteten å fodermedel och gödselmedel otvivelaktigt förbättrats, dels ock att den rådgivande verksamheten starkt avtagit i omfattning, bland annat beroende på att hushållningssällskapen anställt konsulenter och andra rådgivande befattningshavare för olika ändamål.¹

De kemiska stationerna hava i stället alltmer tagits i anspråk för direkt kontrollverksamhet på det hygieniska området såsom vattenanalyser och pastöriseringsprov. Vidare hava vissa av jordbrukets binärningar, främst mejerihanteringen, allt mer tagit det kemiska analysarbetet i anspråk. Den utveckling, som skett på hithörande områden, har medfört starkt ökade krav såväl på den vid stationerna anställda personalens kompetens som på stationernas instrumentella och maskinella utrustning. Dessa ökade fordringar synas de kemiska stationerna med hänsyn till nuvarande resurser samt den mångfald olika arter av analyser, som stationerna hava att utföra, ej längre kunna motsvara och ej heller torde det tillföljd härav för dem vara möjligt att förvärva eller bibehålla erforderlig auktoritet. Utredningsmännen äro av den bestämda uppfattningen, att ett avhjälpande av dessa bristfälligheter oundgängligen måste medföra en centralisation av verksamheten.

Innan utredningsmännen närmare ingå på formerna för en framtida organisation av den med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollverksamheten, synes frågan, huruvida dennas uppgifter böra bibehållas vid nuvarande omfattning eller begränsas att avse frågor rörande jordbruket och dess binärningar, först böra tagas under omprövning. Den analysverksamhet de statsunderstödda kemiska stationerna för närvarande bedriva kan uppdelas å följande tre grupper, nämligen

- a) jordbruksanalyser, vari inbegripas analyser erforderliga för handeln med vissa industri- och importvaror, som förbrukas inom jordbruksnäringen,
- b) livsmedelsanalyser samt
- c) övriga handels- och industrianalyser.

¹ Den i gällande, liksom i tidigare reglementen meddelade föreskriften, att kemisk station, där omständigheterna därtill föranleda, själmant bör genom kontrollundersökning övervaka handeln med konstgödselämnen och fodermedel, har tillämpats i mycket obetydlig omfattning.

Jordbruksanalyserna är den största och viktigaste gruppen, vilken torde komma att få än mer dominerande betydelse, därest en fodermedelslagstiftning genomföres. Inom denna grupp har för en del stationer analyser av mjölk- och mejeriprodukter spelat en mycket stor roll. Denna analysgrupp torde dock komma att minska i betydelse. Sålunda stå ett flertal mejerier och mjölkbedömningsföreningar i begrepp att övertaga de enklare analyserna. En utveckling i denna riktning är redan för ett flertal stationer ett faktum. Vidare kommer, enligt vad utredningsmännen inhämtat, svenska mejeriernas riksförening inom kort att inrätta egna laboratorier, vid vilka för de anslutna mejeriernas räkning erforderliga renskunnings- och renkärningsprover komma att verkställas.

Livsmedelsanalyserna äro för närvarande vid flertalet stationer relativt fåtaliga. Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 5 juni 1936 tillkallade chefen för socialdepartementet sakkunniga för att verkställa utredning rörande inrättandet av ett statens socialhygieniska institut jämte andra i samband därmed stående frågor, bland annat, frågan om skapandet av ett organ för vitaminkontroll. Därest ett socialhygieniskt institut inrättas torde kunna förutsättas att flertalet livsmedelsanalyser komma att undandragas de statsunderstödda kemiska stationernas verksamhet. Att därvid utrusta de blivande stationerna för en uppgift, som inom en snar framtid kan komma att försvinna, torde icke vara lyckligt.

Den i det följande föreslagna centrala kontrollanstalten i Stockholm torde dock utan svårighet i en framtid kunna utbyggas att omfatta även livsmedelsanalyser och vitaminkontroll, därest detta skulle befinnas önskvärt.

Vad slutligen angår övriga handels- och industrianalyser hava dessa visserligen i åtskilliga fall (t. ex. vid Västeråsstationen) tillfört de kemiska stationerna ett stort och ekonomiskt givande analysmaterial. Det synes emellertid ej vara möjligt att för rimliga kostnader utbygga nuvarande verksamhet till en sådan effektivitet, att den skall kunna motsvara berättigade fordringar på vederhäftiga och auktoritativa analyser även för de ytterst mångskiftande analysgrupper, som industrianalyserna representera. Då härtill kommer, att handelns och industriens behov av vederhäftiga analyser i stor utsträckning är tillgodosett genom ett modernt, helt statligt laboratorium — statens provningsanstalt — synes ett bibehållande av industrianalyserna vid de kemiska stationerna vara synnerligen opraktiskt.

Utredningsmännen vilja därför förorda, att de uppgifter, som efter en omorganisation av det med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollväsende, varom här är fråga, böra anförtros detsamma, begränsas att avse analyser för jordbruket och dess binäringar eller till analyser av jordarter, jordförbättringsmedel, gödselmedel, vegetation, fodermedel, mjölk, mejeriprodukter, vatten samt övriga föremål av omedelbar betydelse för förenämnda näringar.

Kap. VI. Det lantbrukskemiska undersökningsväsendets planläggning.

a) Allmänna synpunkter.

I föregående kapitel har framhållits, att det med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollväsendets uppgifter böra begränsas till utförandet av analyser huvudsakligast för jordbruket med binärningar. Denna begränsning av uppgiften är, såsom där påpekats, önskvärd för möjliggörande av en erforderlig specialisering. Härjämte må framhållas, att en modern kemisk analysanstalt ur denna synpunkt jämväl bör vara bättre utrustad än våra nuvarande kemiska stationer.

Då samtliga nuvarande kemiska stationer, med hänsyn till beräknade kostnader och analysmateriallets alltför ringa omfattning, ej lämpligen kunna i önskvärd utsträckning nyutrustas, torde en centralisation bli ofrånkomlig.

I anslutning härtill uppställer sig närmast frågan, huruvida en eller flera större kemiska stationer böra inrättas. Utredningsmännen hava med den kännedom de förvärvat om analysfrekvensen vid de hittillsvarande kemiska stationerna fått den uppfattningen, att tre eller högst fyra mera specialiserade stationer kunna beräknas erhålla tillräcklig sysselsättning. Inrättandet av exempelvis tre större statliga stationer torde emellertid medföra, att samtliga hittillsvarande kemiska stationer bli överflödiga.

Därest mer än en statlig kemisk kontrollanstalt inrättas, torde det vara nödvändigt att en av dessa erhåller en mera ledande ställning och beredes möjlighet pröva nya analysmetoder, kontrollera marknaden genom utförande av egna analyser etc.

Då det är synnerligen önskvärt, att en dylik ledande central anstalt blir i alla avseenden så förstklassigt och rikligt utrustad som möjligt, torde det vara mindre välbetänkt att föreslå ett samtidigt inrättande av ytterligare nya analysanstalter. För att tjäna i huvudsak samma syfte som den ledande anstalten skulle övriga laboratorier erfordra en i de flesta avseenden likartad utrustning, vilket enligt verkställda kostnadskalkyler skulle medföra större kostnadsanslag än som synes väl motiverat.

Utredningsmännen, som anse behovet av en central lantbrukskemisk analysanstalt klart dokumenterat genom erfarenheterna från hittillsvarande kemiska undersökningsväsende, vilja därför föreslå, att såsom väsentlig del av en omorganisation av det kemiska stationsväsendet bör ingå inrättandet av en central, helt statlig lantbrukskemisk analysanstalt. Denna anstalt bör, av skäl, vartill utredningsmännen återkomma i det följande, förläggas till Stockholm.

Behovet av ytterligare analysanstalter synes — åtminstone till att börja

med — böra tillgodoses genom att erforderligt antal av de nuvarande stationerna bibehållas. Dessa stationer böra av staten erhålla lämpliga engångsanslag till komplettering av utrustningen, för att med sålunda ökade förutsättningar kunna fortsätta sin verksamhet såsom statsunderstödda kemiska analysanstalter med hjälp av bidrag från samma lokala myndigheter, som hittills visat stort intresse för deras vidmakthållande och fortsätta verksamhet. Ett bibehållande av vissa kemiska stationer, underställda lokala styrelser, och drivna med hjälp av lokala och statliga bidrag, torde av mången komma att betraktas såsom ett provisorium. Den hittillsvarande organisationsformen torde dock ej hava spelat ut sin roll, därför att systemet på alla platser ej lämnat lika uppmuntrande resultat och infriat de förväntningar man vid stationernas inrättande hyst angående deras framtida betydelse. Med hänsyn härtill synes det önskvärt att såvitt möjligt utnyttja det starka intresse, som på sina håll visats från de lokala myndigheternas sida. Därest framtiden kommer att utvisa, att det lokala intresset avtager, att de lokala anstalterna ej lyckas förvärva önskvärd auktoritet eller att deras förläggning ur en eller annan synpunkt är mindre lämplig, bör frågan om statens övertagande av en eller flera av dessa anstalter, deras nedläggande eller förflyttande, kunna upptagas till förnyad prövning.

Vid en prövning av frågan, vilka kemiska stationer som böra bibehållas, synas följande synpunkter i första hand vara av betydelse.

Kemisk stations verksamhet bör ej vara av alltför liten omfattning. De lokala myndigheternas intresse för stationens bibehållande bör taga sig uttryck i anvisande av erforderliga anslag för stationens fortsatta verksamhet. Slutligen bör stationens verksamhet ej beräknas i högre grad bliva påverkad av den nya centrala anstaltens inrättande.

Med dessa utgångspunkter och på skäl, vartill utredningsmännen återkomma i det följande, synes på grund av verksamhetens obetydliga omfattning statsbidragen till de kemiska stationerna i Visby och Härnösand böra indragas. Vidare böra statsbidragen till de Stockholmsanstalten alltför närbelägna stationerna i Örebro och Västerås indragas. För södra och västra Sveriges vidkommande återstår därefter att taga ställning till frågan om, vilka av de hittillsvarande statsunderstödda kemiska stationerna i Kalmar, Jönköping, Skara och Halmstad som böra bibehållas. Av dessa hava stationerna i Halmstad och Kalmar under de sist förflutna åren haft den minst omfattande verksamheten, medan stationerna i Jönköping och Skara varit lyckligare lottade. Det framför allt från fodermedelshandelns representanter framförda önskemålet, att en för västra Sveriges behov avsedd kemisk station borde förläggas till Göteborg, skulle sannolikt komma att medföra högre kostnader för staten än ett bibehållande och utbyggande av den kemiska stationen i Skara. En förflyttning av Skarastationen till Göteborg torde nämligen medföra betydligt ökade utgifter för utrustning och lokal-

hyra. Vidare synes en dylik förflyttning komma att medföra minskade lokala bidrag. Skaraborgs läns hushållningssällskap, som visat det största intresse för sin kemiska station, torde nämligen ej vara villigt lämna bidrag till en dylik anstalt i Göteborg och ett anslag av samma storlek från hushållningssällskap och landsting i Göteborgs och Bohus län torde ej kunna påräknas. Slutligen må framhållas, att i Göteborg finnas enskilda kemiska analysanstalter. Utredningsmännen vilja därför föreslå, att stationen i Skara bibehålles. Frågan om ett förflyttande av Skarastationen till Göteborg bör dock framdeles upptagas till prövning, därest erfarenheten kommer att utvisa, att förläggningen av den för västra Sveriges behov avsedda stationen till Skara ej är den lämpligaste.

Då det synes väl motiverat, att en kemisk station tillsvidare fortsätter sin verksamhet inom ett av smålandslänen, där intresset för den kemiska analys- och kontrollverksamheten hittills varit störst och verksamheten livligast, vilja utredningsmännen föreslå, att jämväl stationen i Jönköping bibehålles tillsvidare.

Emellertid är det påtagligt, att genom denna anordning södra Sveriges berättigade intressen skulle bli mycket illa tillgodosedda. Om till ett naturligt verksamhetsområde för en station i södra Sverige räknas Halland, Blekinge och de båda Skånelänen, skulle dessa med nu föreslagen anordning bli helt berövade varje form av statligt understödd kontrollverksamhet. Hittills har statsunderstödd kemisk kontrollverksamhet för detta område bedrivits i Halmstad, i Kalmar, vars station haft visst årligt bidrag från Blekinge läns hushållningssällskap, samt i viss omfattning vid Alnarp, som visserligen ej haft någon direkt statsunderstödd kemisk station, men där en av Malmöhus läns hushållningssällskap understödd verksamhet bedrivits med statligt understöd så till vida, att denna verksamhet kunnat bedrivas på staten tillhörig lokal vid det nu omorganiserade lantbruksinstitutets kemiska laboratorium. Sistnämnda verksamhet är dock numera nedlagd.

Det är alldeles påtagligt, att vid en omorganisation av det kemiska stationsväsendet vederbörlig hänsyn måste tagas till södra Sveriges intressen. Detta kan tänkas ske på olika sätt.

För denna landsändas vidkommande är Malmö utan tvivel en ur många synpunkter synnerligen lämplig förläggningsort för en kemisk anstalt. Emellertid torde observeras, att i Skåne ej mindre än tre importhamnar av framträdande betydelse, bland annat för foderimport, förefinnas, nämligen utom Malmö även Hälsingborg och Åhus hamn. Vidare importeras ej obetydliga kvantiteter av jordbrukets förnödenheter över Hallands och Blekinge hamnar. Härtill kommer, att för samtliga de analysobjekts vidkommande, som icke representera någon import utan härstamma från jordbruket som sådant, alltså prover av jord, vegetation etc., är det snarast till fördel, om en kemisk station är mera centralt belägen.

En synnerligen betydelsefull omständighet i detta sammanhang är vidare förefintligheten av en icke statsunderstödd kemisk station i Kristianstad, verksam sedan år 1885 och understödd av Kristianstads läns hushållningssällskap. Verksamheten vid denna station är för närvarande av större omfattning än vid någon annan kemisk station i det övriga Sverige. Beträffande Kristianstadsstationen är ytterligare att märka, att denna redan nu analyserar ett stort material även från Blekinge och Malmöhus län. Särskilt för kvalitetsundersökningar på potatis, för stärkelsefabrikation och bränneriindustri är Kristianstads kemiska station av ledande betydelse.

Såvitt utredningsmännen kunnat utröna torde någon för en kemisk station fullt lämplig lokal icke kunna förhyras inom Malmö stad utan skulle, därest en anstalt förlades dit, en nybyggnad bliva erforderlig för lösandet av lokalfrågan. Vid sammanträde med en av utredningsmännen hava representanter för bl. a. Malmöhus läns hushållningssällskap för detta ändamåls vinnande föreslagit en påbyggnad av den till bland annat svenska smörprovningarna upplåtna byggnaden. Drätselkammaren i Malmö har visserligen på förfrågan förklarat sig villig att hos stadsfullmäktige tillstyrka anvisande av ett belopp för uppförande av lokal för en kemisk station, men en nybyggnad torde under alla förhållanden bliva ett dyrbart alternativ. Härtill kommer, att Malmöhus läns hushållningssällskap icke synes vara villigt lämna bidrag till en station i länet. Vid förenämnda sammanträde förklarade nämligen representanter för hushållningssällskapet, att ordnandet av det kemiska analys- och kontrollväsendet vore en helt statlig angelägenhet. Slutligen må i detta sammanhang beaktas, att inrättandet av en ny kemisk station i Malmöhus län säkerligen ej skulle medföra nedläggandet av stationen i Kristianstad.

Tydligt är alltså, att ett inrättande av en statlig station i Malmöhus län skulle komma att medföra en icke önskvärd konkurrens mellan två stationer i Skåne, nämligen i Malmö och Kristianstad. Till här anförda skäl gentemot inrättandet av en helt statlig station i Malmö må dessutom anföras, att det under alla omständigheter synes lämpligast att först avvakta, huru stor del av det föreliggande analysbehovet som med fördel kan tillgodoses av Stockholmsanstalten, innan staten för betydande kostnader åtager sig ansvaret att utan lokala bidrag nyinrätta och bedriva en kemisk kontrollanstalt i södra Sverige.

På grund av vad sålunda framhållits kunna utredningsmännen ej finna, att Malmö ur alla synpunkter skulle representera den lämpligaste platsen för en kemisk station avsedd för södra Sveriges behov.

Tvärtom synes övervägande skäl tala för, att vid en omorganisation av det kemiska stationsväsendet Kristianstads kemiska station, vilken hushållningssällskapet ämnar övertaga från nuvarande ägaren, därest denna anstalt genom sällskapets försorg erhåller årligt ortsbidrag i form av helt

eller delvis fria lokaler och erforderliga kontanta medel, tilldelas statligt bidrag.

Behovet av ytterligare analysanstalter bör sålunda enligt utredningsmännens mening tillsvidare tillgodoses genom nyutrustande och vidmakthållande genom tillräckliga statliga anslag av stationerna i Jönköping, Kristianstad och Skara.

b) Speciell motivering för omorganisationsförslaget.

Enligt de av utredningsmännen i föregående avdelning av detta kapitel framförda synpunkterna bör vid en omorganisation av det med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollväsendet inrättas en central lantbrukskemisk analysanstalt i Stockholm och statsbidrag utlämnas till upprätthållande av statsunderstödda lantbrukskemiska stationer i Jönköping, Skara och Kristianstad. Däremot böra statsbidragen till de nuvarande stationerna i Kalmar, Visby, Halmstad, Örebro, Västerås och Härnösand indragas.

I det följande skall för var och en av omförmälda anstalter meddelas en kort sammanfattning av vissa omständigheter, som för utredningsmännen varit vägledande vid utarbetandet av förenämnda omorganisationsförslag.

Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt. Vid inrättandet av en central, helt statlig kemisk analysanstalt torde beträffande förläggningsfrågan hänsyn först och främst böra tagas till, om den lämpligaste orten för en sådan anstalt är huvudstaden eller landsorten.

De lokala styrelserna för de nuvarande kemiska stationerna, vilkas intresserade vårdnad om sina stationer varit en av de främsta tillgångarna för stationsväsendets vidmakthållande, vilja stundom göra gällande, att en central kemisk stations belägenhet inom ett betydelsefullt jordbruksområde är en väsentlig förutsättning för dess verksamhet. Häremot kan emellertid anföras, att det från många andra synpunkter är lika betydelsefullt, om en dylik anstalt har sådan belägenhet, att dess föreståndare och övriga personal har möjlighet till livlig förbindelse med andra kemiska institutioner och jordbruksinstitutioner. Vidare torde det vara av stor betydelse, att dessa befattningshavare hava möjlighet besöka de större biblioteken och snabbt stifta bekantskap med de tekniska nyheter på analysväsendets område, som endast med svårighet kunna finna vägen till landsortsstationerna.

För en central lantbrukskemisk analysanstalt är det vidare av den största betydelse, att förläggningen tillåter en snabb anställning av teknisk arbetskraft under de tider på året, då analysverksamheten visar säsongartad stegring. Detta är fallet i Stockholm, där det vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet visat sig ej möta några svårigheter att för dylikt ändamål anlita studerande, som genomgått den kemiskt-analytiska utbildningen vid någon av huvudstadens högskolor. Därtill kan man

våga antaga, att en central anstalt i Stockholm lika väl som i landsorten kan samarbeta med hushållningssällskapets tjänstemän, vilka nog oftare än jordbrukarna hava möjlighet att med anstaltens representanter komma till klarhet om, på vilka punkter det kemiska undersökningsväsendet har förutsättningar att i högre grad än tidigare vara jordbruksnäringen till gagn. I anslutning härtill må framhållas, att ett givande samarbete mellan statens lantbrukskemiska kontrollanstalt och lantbruksstyrelsen, lantbruksakademien och lantbrukshögskolan kan komma att utveckla sig, därest anstalten förlägges till huvudstaden.

Slutligen torde med utnyttjande av redan förefintlig byggnad lokalfrågan för den föreslagna centrala anstaltens vidkommande kunna lösas för relativt låga kostnader vid en förläggning till Stockholm. Vid den i samband med det statliga försöksväsendets omorganisation beslutade överflyttningen av centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet verksamhet till Ultuna blir nämligen centralanstaltens nuvarande institutionsbyggnad för kemi m. m., vilken synes vara mycket lämplig, för detta ändamål tillgänglig.

Jönköping. Den statsunderstödda kemiska stationen i Jönköping har den till omfattningen minsta verksamheten av de stationer, till vilka fortsatta statsbidrag hava föreslagits.

Stationens analysinkomster belöpte sig budgetåret 1934/1935 till 11 840 kronor, i vilket avseende verksamheten sålunda överträffar stationerna i såväl Halmstad som Kalmar. För ett bibehållande av denna station tala ytterligare ett antal omständigheter. Verksamheten är väl ordnad och handhaves av fast anställd såväl föreståndare som assistent, lokalen är rymlig och till sitt ändamål lämplig.

Stationens verksamhet understöddes förenämnda budgetår dels av Jönköpings läns hushållningssällskap med ett kontant belopp av 1 500 kronor samt fria lokaler i sällskapets fastighet till ett värde av 3 000 kronor, dels ock av Jönköpings läns landsting med ett kontant belopp av 2 250 kronor.

Ett bibehållande av en kemisk station speciellt för smålandslänen torde vara mycket berättigat (jfr vad nedan anföres om stationen i Kalmar) och synes Jönköpings kemiska station på grund av mera centralt läge, livligare verksamhet samt den omständigheten att personalen är fast anställd hava ett beaktansvärt företräde. Då på grund av beslutad omorganisation av det statliga försöksväsendet en i Jönköping hittills stationerad jordbruksinstitution av stor betydelse för länets jordbruk, svenska mosskulturföreningen, eventuellt kan komma att förflyttas från staden, synes ytterligare en omständighet av betydelse föreligga, som talar för ett bibehållande av ifrågavarande station.

Skara. Bland de hittillsvarande statsunderstödda kemiska stationerna intager Skara kemiska station i flera avseenden en ledande ställning. Analys-

inkomsterna för budgetåret 1934/1935 (16 735 kronor) överträffas visserligen av Västerås kemiska stations (21 445 kronor), men i Skara har verksamheten huvudsakligen varit inriktad på lantbrukets produkter och hjälpmedel. Till följd härav hava flertalet uppdragsgivare varit berättigade till rabatter. Analysavgifternas taxerade belopp hava jämväl uppgått till 31 480 kronor vid Skarastationen mot 29 075 kronor vid Västeråsstationen.

Stationen understöddes för ovannämnda budgetår av Skaraborgs läns hushållningssällskap dels med ett kontant belopp av 2 500 kronor, dels ock med fria lokaler till ett värde av 3 300 kronor. Därjämte åtnjuter stationen anslag från Älvsborgs läns norra hushållningssällskap med 500 kronor.

Lokalfrågan är väl tillgodosedd och för utrustning torde tarvas ett överkomligt anslag för att stationen skall kunna anses fullt tidsenlig.

Kristianstad. Den av Kristianstads läns hushållningssällskap understödda kemiska stationen i Kristianstad tillkom år 1885 på privat initiativ och har alltsedan sin tillkomst haft årligt bidrag från sällskapet med ersättningskyldighet i form av vid statligt understödda stationer författningsenligt tillämpade rabatter till utövare av jordbruk med binärningar inom länet.

Denna station har visat sig hava allt större lokala uppgifter att fylla och den för verksamhetsåret 1934/1935 ($\frac{1}{9}$ 1934— $\frac{31}{8}$ 1935) redovisade analysinkomsten uppgick till 25 000 kronor.

Stationen, som äges av fil. dr Carl von Schéele, har för närvarande anslag från hushållningssällskapet med 2 000 kronor och från Kristianstads stad med 1 000 kronor. I fortsättningen torde stationen kunna påräkna ökat lokalt bidrag i form av lämpliga lokaler till nedsatt hyresbelopp i en hushållningssällskapet tillhörig fastighet. Lokalen, en f. d. banklokal i översta våningen, är ljus och rymlig samt torde på grund av närheten till yttertaget utan alltför stora kostnader kunna förses med nödiga draganordningar. Dessutom finnas inom lokalen stora utrymmen lämpliga till mörk- rum, provrum etc.

Stationens viktigaste lokala uppgifter för jordbruket i Kristianstads och Blekinge län hava varit kontrollen av potatis för bränneri- och stärkelse-tillverkningsändamål, kontroll av rotfrukter samt arbeten i samband med fruktodlingen i Blekinge. I viss utsträckning har även mejerikontroll ägt rum för uppdragsgivare från Malmöhus län. Slutligen har stationens arbete ökats i hög grad genom en av hushållningssällskapet nyligen startad jordartsinventering, därvid jordbrukarna erhålla sina jordar analyserade med avseende på fosfatbehov för 30 öre per prov. Omfattningen av stationens arbetsuppgifter samt det intresse, som visas stationen från hushållningssällskapets sida, synas ägnade att trygga dess existens för åtskilliga år framåt.

Kalmar. Verksamheten vid den kemiska stationen i Kalmar har, i den mån analysinkomsterna kunna giva ett uttryck härför, varit av mindre framträdande betydelse och endast stationerna i Visby, Halmstad och

Härnösand redovisa numera lägre analysinkomster. Dessa uppgingo för Kalmarstationens vidkommande för budgetåret 1934/1935 till 10 750 kronor. Stationen har under samma tid åtnjutit lokala bidrag å tillhopa 11 250 kronor, nämligen från Kalmar läns södra hushållningssällskap 5 500 kronor, från Blekinge läns hushållningssällskap 750 kronor och från Kalmar läns södra landsting 5 000 kronor.

Stationens huvudmän giva uttryck åt den uppfattningen, att det visserligen vore önskvärt med bibehållandet av en kemisk station i Kalmar, men endast under förutsättning, att staten övertog hela det ekonomiska ansvaret för stationens vidmakthållande. Den allmänna uppfattningen inom länet synes, enligt styrelsens utsago, vara den, att stationen om möjligt bör bibehållas, eller, om så ej är möjligt, att tillgång finnes till åtminstone en kemisk station inom Småland, varest stora variationer med avseende på klimat och jordartsförhållanden förefinnas och väl motivera bibehållandet av en station för smålandslänens vidkommande.

Enär från de lokala myndigheternas sida en avveckling av stationen ansetts böra tagas under övervägande med hänsyn till hushållningssällskapets och landstingets behov att disponera anslagna medel för mera trängande önskemål samt då av lantbruksstyrelsen i dess omorganisationsförslag ett nedläggande av förevarande station förordats, har den personal, som antagits efter 1932, endast förordnats tillsvidare.

Då man ej med säkerhet kan räkna på tillräckliga lokala bidrag i framtiden för stationens upprätthållande och då övervägande skäl torde tala för att en för smålandslänen avsedd station förlägges till Jönköping, bör statsbidraget till Kalmarstationen indragas.

Visby. Verksamheten vid kemiska stationen i Visby har, näst efter Härnösandsstationen, under de senaste åren haft den minsta omfattningen av samtliga statsunderstödda kemiska stationer. Analysinkomsterna uppgingo under budgetåret 1934/1935 till 5 825 kronor. Under nämnda budgetår har stationen åtnjutit kontanta lokala bidrag å tillhopa 4 000 kronor, nämligen från hushållningssällskapet 1 500 kronor och från landstinget 2 500 kronor. Vid stationen finnes endast en fast anställd tjänsteman, nämligen assistenten, vilken är förordnad tillsvidare såsom föreståndare. Stationen åtnjuter dispens från den författningsenliga föreskriften att två tjänstemän skola vara fast anställda vid kemisk station. Till följd härav utgick statsbidrag till stationen för budgetåret 1935/1936 och närmast föregående år endast med 4 000 kronor mot 5 375 kronor för övriga stationer.

Stationen i Visby har tidigare haft att utföra ett mycket stort antal analyser å mjölk- och mejeriprodukter, som utgjort upp till 99.4 procent av hela antalet analysprover. Numera hava dock mjölkbedömningsföreningarna övertagit största delen av detta analysmaterial. Några andra analysobjekt av så stor lokal betydelse, att de motivera bibehållandet av en ke-

misk station i Visby eller som ej med fördel kunna försändas till centralt laboratorium, förefinnas ej.

Att driva en statsunderstödd kemisk station — såsom den i Visby — med endast en tjänsteman, som utan hjälp av analytiskt utbildat biträde ensam har att utföra alla förekommande analysarbeten å det mest mångskiftande material, torde vara mindre lämpligt. Det torde nämligen i längden icke bliva möjligt för föreståndaren att ensam nöjaktigt behärska samtliga nödvändiga analysmetoder.

Såväl hushållningssällskap som landsting synas bestämt hava räknat med stationens avveckling. Däremot har stationens styrelse verkat för dess bibehållande. Vid förhyrandet av erforderliga lokaler för stationen har styrelsen dock träffat överenskommelse med hyresvärden om kontraktets hävande före kontraktstidens utgång (1943), därest stationen skulle komma att nedläggas dessförinnan.

Halmstad. Den kemiska stationen i Halmstad är mycket välordnad och föremål för omsorgsfull omvårdnad av styrelse och tjänstemän. Icke desto mindre har analysverksamheten stannat inom en ganska blygsam ram och analysinkomsterna uppgingo under budgetåret 1934/1935 ej till mer än 8 625 kronor. Under samma tid lämnade Hallands läns landsting bidrag med 12 000 kronor.

Om undantag göres för mjölkanalyser, vilka omhänderhafts av en särskild assistent, men som till följd av mjölkbedömningsföreningarnas verksamhet visa nedgång, samt gruppen tekniska råvaror och produkter, vilken representeras huvudsakligen av 194 prover för torrsubstansbestämning å pappersmassa (hela gruppen 226 objekt), hava endast 332 analysobjekt inkommit till undersökning.

Med denna omfattning av rörelsen vid stationen synes det vara mera ekonomiskt att ordna med provernas försändande till annan analysanstalt än att bibehålla stationen i Halmstad.

Stationens styrelse har vid sammanträffande med en av utredningsmännen framhållit stationens lokala betydelse. Styrelsen ställde sig betänksam gentemot en centralisering av det kemiska undersökningsväsendet, som befarades få till följd en stark nedgång av åtskilliga värdefulla undersökningar inom länet. Vidare framhöllo styrelsens medlemmar, att, därest en indragning av statsbidraget till stationen måste äga rum av statsfinansiella eller andra skäl, det vore synnerligen önskvärt, om någon ersättning för de lokala stationerna kunde anordnas, med uppgift att insamla och till närmaste analysanstalt översända lokalt viktiga prover.

Örebro. Analysinkomsterna vid Örebro kemiska station uppgingo för budgetåret 1934/1935 till 14 410 kronor. Endast stationerna i Skara och Västerås hava under samma tid haft högre analysinkomster. Beträffande jordbrukets produkter intager Örebrostationen efter Skara kemiska station andra

rummet bland de statsunderstödda anstalterna. Under förenämnda tidsperiod utgingo de lokala bidragen till stationen med 7 000 kronor, därav från hushållningssällskapet 1 600 kronor kontant och fria lokaler till ett värde av 1 400 kronor samt från landstinget med 4 000 kronor kontant. Stationens styrelse har såsom bland annat tydligt framgår av en skrivelse till utredningsmännen den uppfattningen, att Örebrostationen hör till dem, som vid en omorganisation av det kemiska stationsväsendet i första hand bör bibehållas, och har styrelsen även nedlagt mycket intresse och ägnat stor uppmärksamhet åt stationens ekonomi och personalfrågor. Styrelsen ser uppenbarligen i stationen en kulturinstitution av stor lokal betydelse för upprätthållandet av en kontrollerande, rådgivande och delvis även undervisande verksamhet på vetenskaplig grund. Att styrelsen intager en så positiv inställning till sin station synes bero på flera samverkande omständigheter, bland annat på det goda resultat, som uppnåtts till följd av vidsynt understöd åt lantbruksvetenskaplig verksamhet inom länet.

Av styrelsens medlemmar hava flera under hand givit uttryck för den uppfattningen, att, om vid en omorganisation av det kemiska stationsväsendet en större central kontrollanstalt anses böra komma till stånd, denna med fördel kunde förläggas till Örebro.

Av skäl, som utredningsmännen redan angivit, bör den statliga centrala anstalten förläggas till Stockholm. Då avståndet från Örebro län till Stockholm ej är större än att de lokalt viktiga proverna från länets olika delar utan större svårighet kunna försändas till Experimentalfältet, synes ett bibehållande av Örebrostationen med hänsyn härtill ej vara oundgängligen erforderligt.

Därtill kommer, att, därest staten inrättar en central lantbrukskemisk analysanstalt, det ej synes vara försvarligt att staten samtidigt skulle lämna bidrag till en kemisk analysanstalt belägen på så nära avstånd, att den i större utsträckning kan komma att utöva konkurrens med den statliga anstalten.

Västerås. Den kemiska stationens i Västerås analysverksamhet har varit mycket livlig och inkomsterna av arbetet betydligt högre än vid någon annan av de statsunderstödda kemiska stationerna. Budgetåret 1934/1935 uppgick sålunda analysinkomsten till 21 435 kronor, varav dock endast omkring 40 procent för analysavgifter för jordbrukets produkter och förnödenheter, medan däremot större delen av analysmaterialet utgjordes av industriprodukter m. m.

Stationens styrelse har räknat med, att inrättandet av en central statlig analysanstalt kommer att medföra stationens nedläggande. I skrivelse till utredningsmännen har styrelsen anfört bland annat följande: »För den händelse en helt statlig anstalt nyinrättas i Stockholm, kommer givetvis stationen i Västerås i ett väsentligt sämre ekonomiskt läge än tidigare, då en

del av nuvarande kunder säkerligen komma att vända sig till Stockholmsanstalten, vartill kommer att Västeråsstationen knappast kan eller bör uppträda såsom konkurrent till Stockholmsanstalten. Starka skäl tala sålunda för att verksamheten och personalen vid Västeråsstationen i samband med en dylik omorganisation på en gång överflyttas till Stockholmsanstalten.»

Härnösand. Analysverksamheten vid den kemiska stationen i Härnösand har nedgått till ett minimum. Analysinkomsterna för budgetåret 1934/1935 uppgingo sålunda endast till 1 480 kronor, under det att i lokala bidrag för samma tid beviljats kontant 12 100 kronor, därav 4 030 kronor från Väster-norrlands läns hushållningssällskap och 8 070 kronor från Västernorrlands läns landsting. Stationen sysselsätter, sedan dess föreståndare erhållit sjukledighet, tillsvidare endast en fast anställd kemist.

Såväl landstinget som hushållningssällskapet, stationens båda huvudmän, synas bestämt hava räknat med stationens nedläggande. Detta framgår bland annat av landstingets handlingar för år 1932 (sid. 776), där stationspersonalens pensionsförhållanden behandlades med tanke på stationens eventuella avveckling. Härvid gav landstinget uttryck för den uppfattningen, att landstinget genom tidigare beslut med avseende å den vid stationen anställda personalens löneförhållanden m. m. hade viss skyldighet medverka till skäliga förmåner för personalen, därest verksamheten avvecklades.

I lantbruksstyrelsens omorganisationsförslag föreslogs stationens bibehållande under motivering, att en station borde förefinnas för tillfredsställelandet av Norrlands behov. Det synes emellertid vara uppenbart, att en kemisk station för denna del av landet ännu så länge endast kan påräkna ett minimum av arbetsuppgifter. Det norrländska jordbrukets produktionsriktningar äro otvivelaktigt sådana, att det kemiska stationsväsendet här är av vida mindre betydelse för dess vidmakthållande och förkovran än ökade möjligheter för konsulterande verksamhet från hushållningssällskapens tjänstemäns sida. Med hänsyn härtill synas de för anstaltens upprätthållande erforderliga anslagsmedlen kunna komma till bättre nytta för andra åtgärder till höjandet av det norrländska jordbruket. Det synes härigenom även vara för Norrland fördelaktigare att kunna anlita det nu föreslagna kemiska undersökningsväsendet än att med för de lokala myndigheterna betungande anslag underhålla en egen kemisk station. Stationens nedläggande torde icke medföra några svårigheter för verkställandet av erforderliga analyser, då dessa kunna utföras för övre Norrlands vidkommande vid kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå och för nedre Norrland vid den föreslagna centrala anstalten i Stockholm, dit kommunikationerna numera äro synnerligen goda.

c) Åtgärder ägnade att minska behovet av ett större antal lokala lantbrukskemiska kontrollstationer.

Vid överläggningar med stationernas huvudmän rörande det kemiska analys- och kontrollväsendets framtida organisation, som på utredningens uppdrag hållits av en av utredningsmännen, har på flera håll betänkligheter framförts mot en centralisering av detsamma.

Sålunda har, bland annat, framhållits, att ett nedläggande av en lokal statsunderstödd kemisk station sannolikt måste medföra ett kännbart avbräck för jordbruket inom stationens område genom att detsammas utövare ej längre skulle hava direkt tillgång till kemisk-analytisk sakkunskap. Styrelsen för stationen i Halmstad har därjämte framfört det uttryckliga önskemålet, att, därest Halmstadsstationen nedlades, någon lämplig ersättning borde anordnas, så att jordbrukets behov av lokalt viktiga undersökningar ej bleve eftersatt.

I det följande komma utredningsmännen att föreslå åtgärder, ägnade att tillgodose dessa lokala önskemål och samtidigt ägnade att göra de föreslagna anstalterna lättare tillgängliga för den jordbrukande allmänheten.

Innan utredningsmännen närmare ingå på dessa frågor, må framhållas, att utredningsmännen komma att föreslå, att vid statens lantbrukskemiska kontrollanstalt rabatter skola utgå till större uppdragsgivare samt vid de lokala lantbrukskemiska kontrollstationerna *dels* till utövare av jordbruk eller dess binärningar bosatta inom de landsting eller hushållningssällskap, som äro huvudmän för stationerna, *dels ock* till större uppdragsgivare. Övriga utövare av jordbruk med binärningar skulle komma i åtnjutande av rabattförmåner, därest vederbörande hushållningssällskap eller landsting träffade uppgörelse med någon av anstalterna om skälig ersättning till denna för beviljandet av sådan förmån.

Såvitt utredningsmännen kunna finna torde den efterlysta ersättningen för nedlagd station av vederbörande huvudmän kunna anordnas dels i form av en ordnad provtagning och i form av bidrag till närmaste anstalt för beredande av rabattförmåner eller dels — som i viss utsträckning hittills skett — genom att hushållningssällskap för utövare av jordbruk eller dess binärning betalar viss del av analysavgiften.

Provtagning synes lämpligen kunna anordnas så, att varje härför intresserat hushållningssällskap, eventuellt med bidrag från vederbörande landsting, anställer en person med särskilt uppdrag att vid förefallande behov fungera såsom provtagare och med skyldighet att hålla sig noga underlättad om, vilka undersökningar de kemiska stationerna utföra ävensom taxan å analyser. Sådan befattningshavare, som borde kunna anställas mot en avlöning understigande nu utgående lokala bidrag, torde ej bliva helt tagen i anspråk för provtagningar, vadan hushållningssällskap helt visst

bör kunna draga stor fördel av sådan tjänsteman för andra trängande uppgifter. Därest provtagaren till kemisk anstalt insänder analysmaterial i tillräcklig omfattning, bör han räknas såsom större uppdragsgivare och till följd härav personer, som genom honom insänt prover, erhålla rabatt.

De anordningar, som sålunda skulle stå de lokala myndigheterna till buds för underlättandet av analysprovers insändande eller eljest för erhållandet av rabattförmån, synas — därest rabattförmånerna skola vara lika kraftigt tillmätta som tidigare — vara rent lokala angelägenheter, varigenom därför erforderliga kostnader böra bestridas av de lokala myndigheterna. Utredningsmännen äro emellertid fullt medvetna om, att de föreslagna anordningarna stundom kunna få svårare att vinna gehör än bibehållandet eller inrättandet av en lokal kemisk station, oaktat fördelarna av ett centraliserat stationsväsende ligga i öppen dag. Svårigheterna härutinnan torde bland annat närmast vara att tillskriva det förhållandet, att analyserna i dessa fall skola utföras vid en institution, som ej står direkt under de lokala myndigheternas inflytande och kontroll och vars personal ej åtnjuter fördelen av den personliga kontakt, som den hittillsvarande organisationsformen medgivit. Dessa svårigheter synas dock ej vara större, än att de borde kunna övervinnas, därest vederbörande stationsföreståndare åläggas att tid efter annan, exempelvis årligen, för representanter för de hushållningssällskap hans verksamhetsområde omfattar, redogöra för verksamhetens omfattning, inhämta de lokala representanternas önskemål och redogöra för framstegen inom det kemiska kontrollväsendet.

Kap. VII. Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt.

a) Organisation och utrustning.

Såsom i föregående kapitel framhållits bör statens lantbrukskemiska kontrollanstalt för att kunna fylla de berättigade krav på vederhäftiga analyser och vetenskapligt arbete, som rimligen kunna ställas på densamma, utrustas på ett i allo förstklassigt sätt, såväl i avseende å personal som å instrumentell och maskinell utrustning.

Anstalten bör hava till huvudsaklig uppgift, att på begäran och, där så erfordras, efter provtagning verkställa undersökning (analys) av handelsvaror och andra ämnen, vilka äro av betydelse för jordbruket och dess binnärningar, att, där omständigheterna därtill föranleda, självant genom kontrollundersökning övervaka handeln med konstgödselmedel och fodermedel, att verkställa sådana till kontrollstations verksamhetsområde hörande undersökningar, som äro i särskilda författningar föreskrivna, att tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar i de ämnen, som falla inom området

för anstaltens verksamhet, att dels utarbета eller pröva för det lantbrukskemiska kontrollväsendet erforderliga analysmetoder, dels ock utöva inom anstaltens verksamhetsområde fallande vetenskaplig forskning, att verkställa jämförande undersökning å från de lokala lantbrukskemiska kontrollstationerna insända eller infordrade analysobjekt och s. k. normallösningar samt att i övrigt vägleda kontrollstationerna med råd och upplysningar.

Taxa för arbete, som verkställes av statens lantbrukskemiska kontrollanstalt, bör fastställas av lantbruksstyrelsen.

Vad angår frågan om anstaltens ledning synes, åtminstone till att börja med, någon särskild styrelse ej behöva utses för densamma utan torde anstalten lämpligen kunna ställas under lantbruksstyrelsens direkta överinseende och ledning.

Skötseln av anstalten bör dock, under lantbruksstyrelsens överinseende, handhas av en föreståndare, som har att svara för arbetets behöriga fullgörande och anstaltens ekonomiska förhållanden. Med hänsyn till arbetsuppgifternas beräknade omfattning, de fordringar, som böra ställas å föreståndaren, samt jämförliga befattningshavares lönegradsplacering (t. ex. vid statens veterinärbakteriologiska anstalt och statens centrala frökontrollanstalt), synes föreståndaren böra placeras i lönegrad B 30.

Vidare erfordras vid anstalten tvenne förste kemister, varav den ene bör vara specialist å fodermedel och den andre å gödselmedel, jordarter m. m. Med hänsyn till att närmast jämförbara tjänster vid statens centrala frökontrollanstalt äro placerade i lönegrad B 24 och vid lantbrukshögskolan i lönegrad B 26 synes förste kemisterna till att börja med böra placeras lägst i lönegrad B 22, därvid utredningsmännen förutsätta att det framdeles kan visa sig erforderligt upptaga frågan om tjänsternas placering i högre lönegrad.

Befattningarna som föreståndare och förste kemist synas tillsvidare böra uppföras å extra stat.

Såsom extra ordinarie befattningshavare erfordras ett kanslibitråde och en vaktmästare, vilka befattningar med hänsyn till beräknade arbetsuppgifternas omfattning och art böra placeras i lönegrad 7. Kanslibiträdet torde förutom erforderlig renskrivning få till uppgift förandet av anstaltens räkenskaper. Vaktmästaren torde förutom expeditionsvakttjänst jämväl komma att anlitas för visst biträde i laboratoriearbetet.

Därest en fodermedelslag genomföres, torde detta komma att medföra ett oavvisligt behov av en befattningshavare, som är specialist å mikroskopisk-botaniska undersökningar, erforderliga för fastställandet av de i mjöliga kraftfoderblandningar ingående fodermedlens procenttal. För ett tillförlitligt utförande av dessa analyser, vilka bestå i ett ytterst tidsödande utsorterande och uppvägande av de olika beståndsdelarna, erfordras nämligen speciell varukännedom och stor vana. En befattningshavare med härför

erforderliga kvalifikationer torde kunna erhållas, därest befattningen placeras såsom extra ordinarie i lönegrad 18.

Till extra befattningshavare beräknas ett belopp av 2 400 kronor.

Vad härefter angår frågan om de årliga omkostnaderna för anstalten må anföras följande.

Då sådana fall kunna inträffa, som nödvändiggöra att föreståndaren och förste kemisterna å andra orter anordna eller utföra undersökningar eller dylikt, synes ett belopp av 500 kronor böra beräknas till reseersättningar. Ett belopp av 500 kronor bör vidare beräknas för publikationstryck. Från denna anslagspost skulle i första hand bestridas kostnader för publicering av nya analysmetoder, vetenskapliga rön eller dylikt. Till expenser torde ett belopp av 6 000 kronor bliva erforderligt. Av detta belopp bör för bränsle, lyse och vatten beräknas 3 500 kronor. Enligt införskaffad uppgift från centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet hava kostnaderna för uppvärmning och elektrisk energi till den ifrågasatta laboratoriebyggnaden under de senaste tio åren i medeltal uppgått till 1 350 kronor respektive 1 600 kronor för år. För vatten bör beräknas 550 kronor. Till övriga expenser, inberäknat böcker och tidskrifter, beräknas ett belopp av 2 500 kronor. Kostnaderna för underhåll av byggnaden hava enligt uppgift från centralanstalten under senare år uppgått till omkring 500 kronor för år. Reparations- och underhållsarbetena hava dock i avbidan på lokalernas framtida disposition inskränkts till minsta möjliga omfattning. Med hänsyn härtill och under förutsättning att byggnaden innan den upplåtes till den centrala anstalten blir försatt i fullgott skick, synes ett belopp av 1 000 kronor bliva erforderligt för ändamålet. Slutligen hava årliga kostnaderna för inventarier och apparater samt förbrukningsmaterialier uppskattats till 3 000 kronor respektive 4 000 kronor.

Slutligen må framhållas, att vid inrättandet av ifrågavarande anstalt ett engångsanslag för inventarier och laboratorieutrustning blir ofrånkomligt. Med ledning av en av utredningsmannen Svanberg och laboratorn vid lantbrukshögskolan Egnér gjord beräkning över kostnaderna härför hava utredningsmännen kommit till den uppfattningen, att ett anslag av 40 000 kronor blir erforderligt.

Personalförteckning samt avlönings- och omkostnadsstat för den föreslagna anstalten får med utgångspunkt från vad utredningsmännen ovan anfört följande utseende:

Personalförteckning.

Tjänstemän å extra stat.

1 föreståndare	B 30
2 förste kemister	B 22

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 25 971
2. Avlöningar till övrig icke ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m.	» 7 338
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 1 404
3. Särskilda löneförmåner till icke ordinarie tjänstemän	» 1 530
Summa kronor 36 243	

Omkostnadsstat.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor 500
2. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	» 500
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 6 000
4. Övriga utgifter:	
a) underhåll av byggnader, <i>förslagsvis</i>	» 1 000
b) inventarier och apparater, <i>förslagsvis</i>	» 3 000
c) förbrukningsmaterialier, <i>förslagsvis</i>	» 4 000
Summa kronor 15 000	

Därest vid genomförandet av en fodermedelslag anställes ovan omförmälde specialist å mikroskopisk-botaniska undersökningar, erhåller avlöningsstaten följande utseende:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 25 971
2. Avlöningar till övrig icke ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m.	» 11 778
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	» 3 228
3. Särskilda löneförmåner till icke ordinarie tjänstemän	» 1 860
Summa kronor 42 837	

b) Beräknade inkomster.

För att tjäna till ledning vid ett bedömande av den blivande centrala anstaltens räntabilitet hava utredningsmännen ansett erforderligt verkställa en uppskattning av de inkomster anstalten kan förväntas erhålla. Det måste dock förutskickas, att en sådan beräkning är ytterst vanskelig och resultatet därav torde bli mycket approximativt.

Till grund för uppskattningen hava utredningsmännen lagt nettoanalysinkomsternas fördelning å olika analysgrupper under räkenskapsåret 1934/1935. Utredningsmännen hava ansett sig böra räkna med en tillfällig nedgång av analysfrekvensen inom nedlagd stations område beträffande mera lokalbetonade analysobjekt. Denna minskning har beträffande jordarter, jordförbättringsmedel, gödselmedel, fodermedel och vatten uppskattats till 25 procent. Vad angår mjölk- och mejeriprodukter torde de ökade avstånden till närmaste station medföra, att rutinanalyserna i ökad omfattning komma att övertagas av mjölkbedömningsföreningar och mejerier. Då emellertid dessa analyser lämna en tämligen blygsam inkomst, synes den

beräknade inkomstminskningen för denna grupp kunna begränsas till 50 procent.

Under förutsättning att de kemiska stationerna i Visby, Örebro, Västerås och Härnösand nedläggas och att med ovan omnämnd reduktion hela analysmaterialet från stationernas i Visby, Västerås och Härnösand verksamhetsområden samt $\frac{2}{3}$ av analysmaterialet från Örebrostationens verksamhetsområde tillföres Stockholmsanstalten, skulle anstalten från dessa områden av landet tillföras nettoanalysinkomster på omkring 14 000 kronor, varav omkring 5 400 kronor för undersökningar åt statliga institutioner. Återstående del av analysmaterialet från Örebrostationen beräknas komma att tillfalla Skarastationen. Vidare torde anstalten kunna räkna med nytilkommande analysmaterial från omgivande län. Nettoinkomsten av dessa analyser torde till att börja med kunna uppskattas till minst 3 000 kronor.

Då analyser för statens räkning böra utföras vid anstalten utan ersättning, torde huvuddelen av detta analysmaterial komma att tillföras densamma. Vid nu förevarande räntabilitetsberäkning synes dock bruttovärdet av dessa analyser böra gottskrivas anstalten. Med hänsyn till att nuvarande analysavgifter kunna anses motsvara självkostnadspriset, bör därvid bruttovärdet läggas till grund vid beräkningen. Såsom framgår av bilaga 5 hava för räkenskapsåret 1934/1935 statliga inrättningar vid de kemiska stationerna åtnjutit rabatter till ett värde av omkring 16 500 kronor, vilket motsvarar en bruttoanalysinkomst på 33 000 kronor. Den nya anstalten torde kunna påräkna analyser från statliga institutioner till ett värde av omkring 30 000 kronor, under det att återstående analysmaterial torde komma att tillföras de föreslagna lokala stationerna. Till frågan om rabatter till idkare av jordbruk, trädgårdsskötsel och mejerihantering samt större uppdragsgivare återkomma utredningsmännen i ett följande kapitel.

Vissa spörsmål i samband härmed, vilka inverka på räntabilitetsfrågan, böra dock i korthet omnämnas.

Därest större uppdragsgivare i fortsättningen medgivas rabatter vid serieanalyser, vid vilka självkostnaderna kunna nedbringas, synes detta vara berättigat ur affärssynpunkt. Med hänsyn härtill har i denna kalkyl endast beräknats nettoinkomsterna från dessa uppdragsgivare.

Beträffande utövare av jordbruk med binärningar ligger saken dock annorlunda till. Därest dessa, som i allmänhet endast insända enstaka prover, beviljas rabatter, böra dessa betraktas såsom statliga bidrag. Vare sig dessa uppdragsgivare erhålla rabatt eller ej bör sålunda, med hänsyn till att utredningsmännen utgått från nettoanalysinkomsterna, i denna kalkyl medräknas värdet av förmånen. Därest 25 procent av nettoanalysinkomsterna beräknas härröra från denna grupp uppdragsgivare, torde värdet av förmånen komma att uppgå till $[(14\,000 - 5\,400 + 3\,000) \frac{25}{100}] = 2\,800$ kronor.

Med de utgångspunkter, som ovan angivits, erhåller räntabilitetskalkylen följande utseende:

Nettoanalysinkomster från de förutvarande områdena för stationerna i Visby, Örebro, Västerås och Härnösand (14 000 — 5 400) kronor	8 600
Nettoanalysinkomster från Stockholm med omnejd	» 3 000
Värdet av beviljade rabatter till idkare av jordbruk, trädgårds-skötsel och mejerihantering i ovannämnda områden	» 2 800
Bruttovärdet av undersökningar för statens räkning	» 30 000
Summa kronor	44 400

Därest en fodermedelslag genomföres, torde anstalten komma att tillföras ytterligare analyser till ett värde av lågt räknat 25 000 kronor. Inkomsterna från anstalten förutsättas komma att tillföras riksstatens inkomstsida.

Slutligen må här lämnas en jämförelse mellan å ena sidan statens nuvarande kostnader för det kemiska stationsväsendet och å andra sidan de kostnader, som kunna beräknas uppstå, därest utredningsmännens förslag genomföres.

För budgetåret 1934/1935 har årligt statsbidrag utbetalats till de kemiska stationerna med 41 625 kronor. Därest från detta belopp drages värdet av staten tillerkända rabatter, för räkenskapsåret 1934/1935 i runt tal 16 500 kronor, uppgick statens nettoutgift för sagda år till 25 125 kronor.

Efter en omorganisation skulle statens utgifter för ändamålet uppgå till följande belopp:

Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt:

Avlöningar	kronor 36 243
Omkostnader	» 15 000
Bidrag till tre lokala anstalter å 6 000 kronor	» 18 000
Summa utgifter kronor	69 243

Häriifrån bör avdragas:

Slutsumman i förestående räntabilitetskalkyl	kronor 44 400
Rabatter till staten för vid de lokala anstalterna verkställda analyser	» 1 500
Summa kronor	45 900

Enligt denna beräkning skulle statens nettoutgifter komma att uppgå till omkring 23 400 kronor. Härtill kommer dock hyresvärdet för de lokaler, som föreslagits för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt. Därest en fodermedelslag genomföres, torde man kunna räkna med ett mindre överskott å verksamheten.

c) Lokalfrågans ordnande.

På skäl, som utredningsmännen tidigare i kapitel VI angivit, synes statens lantbrukskemiska kontrollanstalt böra förläggas till Experimentalfältet, där de lokaler, som nu disponeras av centralanstaltens för försöks-

väsendet på jordbruksområdet driftslaboratorium, bliva lediga vid anstaltens överflyttning till Ultuna, vilken beräknas vara slutförd den 1 januari 1939. Övriga tänkbara möjligheter för anstaltens förläggning — såsom nybyggnad, förhyrande av lämplig lokal eller iordningställande av annan, staten tillhörig, byggnad — torde ej ens tillnärmelsevis kunna erbjuda samma förmåner i fråga om lokalfrågans tillgodoseende till relativt låga kostnader.

Ifrågavarande laboratorielokaler finnas inrymda i centralanstaltens institutionsbyggnad för kemi m. m. En äldre del av byggnaden äges av lantbruksakademien, under det att en senare tillbyggd del äges av staten.

Förslaget att statens lantbrukskemiska kontrollanstalt skall förläggas till dessa lokaler förutsätter, att Kungl. Maj:t och lantbruksakademien kunna enas om det ekonomiska vederlag, som i så fall bör utgå till akademien.

Erforderliga värderingar och underhandlingar med lantbruksakademien böra verkställas av byggnadsstyrelsen, som därjämte bör verkställa beräkning av kostnaderna för nödiga reparations- och omändringsarbeten.

Kap. VIII. Lokala lantbrukskemiska kontrollstationer.

I det föregående hava utredningsmännen förordat *dels* att en statlig lantbrukskemisk kontrollanstalt inrättas vid Experimentalfältet, *dels* ock att statsbidrag i fortsättningen skall utgå till de nuvarande stationerna i Jönköping och Skara samt till den av Kristianstads läns hushållningssällskap understödda anstalten i Kristianstad. Den föreslagna organisationen bör emellertid ej betraktas såsom definitiv. Innan ett antal års erfarenhet utvisat, huru det förordade analys- och kontrollväsendet kommer att fungera, synes det vara önskvärt att möjlighet förefinnes för förändringar i den föreslagna organisationen. Det kan nämligen komma att visa sig, att den centrala statliga anstalten helt fyller föreliggande behov av lantbrukskemiska analyser, att för den ena eller andra stationens vidkommande det lokala intresset avtager i så hög grad, att stationens verksamhet i föreslagna form ej längre är möjlig, att en förflyttning av någon av de lokala stationernas verksamhet till annan ort blir önskvärd eller att vid sidan av statens lantbrukskemiska kontrollanstalt ett eller två liknande helt statliga laboratorier böra inrättas såsom ersättning för samtliga lokala anstalter.

Såsom gemensam benämning å de lokala anstalter, som föreslagits till fortsatt statsbidrag, vilja utredningsmännen föreslå »lokala lantbrukskemiska kontrollstationer». I benämningen böra orden »kemisk station» ingå för klargörande av, att de föreslagna anstalterna skola bedriva sin verksamhet i huvudsak enligt nuvarande riktlinjer. »Lantbrukskemiska»

skall angiva verksamhetens begränsning till verkställande av analyser för jordbruket och dess binäringar samt »kontrollstationer» dess begränsning till verkställandet av kontrollanalyser.

Trots att staten endast lämnat bidrag till och utövat viss kontroll av mindre omfattning över de nuvarande kemiska stationerna, medan hushållningssällskap eller landsting, eventuellt bådadera, utgjort dessas huvudmän, hava flertalet stationer använt beteckningen »statens kemiska station» i avsikt att därigenom skilja sig från icke statsunderstödda liknande laboratorier. Då det i framtiden synes än mer önskvärt att de statsunderstödda och statskontrollerade laboratorierna äro försedda med ett i deras namn ingående ord, som utesluter förväxling med helt privata laboratorier, undandragna all kontroll, böra de föreslagna kontrollstationerna medgivas rätt att, där de så önska, benämna sig »statens lantbrukskemiska kontrollstationer». Detta synes så mycket mera berättigat, som staten förutsättes att vid nu föreliggande omorganisation komma att lämna ett särskilt utrustningsanslag samt ett livligare samarbete är avsett att komma till stånd mellan den centrala och de lokala anstalterna.

De lokala lantbrukskemiska kontrollstationerna böra liksom den centrala anstalten hava till huvudsaklig uppgift att på begäran och, där så erfordras, efter provtagning verkställa undersökning (analys) av handelsvaror och andra ämnen, vilka äro av betydelse för jordbruket och dess binäringar, att, där omständigheterna därtill föranleda, självmant genom kontrollundersökning övervaka handeln med konstgödselmedel och fodermedel, att verkställa sådana till kontrollstations verksamhetsområde hörande undersökningar, som äro i särskilda författningar föreskrivna, samt att tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar i de ämnen, som falla inom området för lantbrukskemisk kontrollstations verksamhet.

Med hänsyn till vad tidigare anförts rörande nödvändigheten av en specialisering av verksamheten böra de statliga kontrollstationerna endast i undantagsfall emottaga analysmaterial, som ej kan hänföras till jordbruket och dess binäringar, och i övriga fall hänvisa uppdragsgivaren eller försända provet till statens provningsanstalt. Taxa för analys och provtagning, som verkställas av kontrollstation, bör liksom hittills fastställas av lantbruksstyrelsen, vilken dock dessförinnan bör samråda med det lantbrukskemiska råd utredningsmännen i det följande komma att föreslå.

De föreslagna kontrollstationerna böra organiseras på i huvudsak samma sätt som de nuvarande kemiska stationerna. Nu gällande bestämmelser rörande utseende av styrelse, dennas åligganden, räkenskapernas förande ävensom revision kunna lämpligen tillämpas å kontrollstationerna. Beträffande den personal, som skall vara fast anställd vid kontrollstation, synes önskvärt, att en befattningshavare, förste kemist, med större kvalifikationer och högre lön än som plägar utgå till assistent, kunde anställas. En

dylik befattningshavare, som bör hava specialiserat sig på fodermedelsanalyser, torde emellertid på grund av de ekonomiska förutsättningarna till att börja med endast kunna anställas vid kontrollstationen i Kristianstad.

Beträffande befattningshavarnas åligganden bör en utvidgning av nu gällande bestämmelser ske av innebörd, att det skall åligga föreståndare att årligen självmant eller efter anmodan av statens lantbrukskemiska kontrollanstalt dit insända lämpligt antal analysobjekt ävensom s. k. normallösningar för jämförande undersökning.

Till frågorna om tjänstetillsättning, kompetensfordringar och tillsyn återkomma utredningsmännen i det följande.

De lokala kontrollstationerna torde, för att kunna fylla sin uppgift, komma att behöva statsunderstöd i form av dels ett engångsanslag avsett för komplettering och modernisering av utrustningen, dels ock årligt bidrag för verksamhetens uppehållande. Ett tillräckligt stort bidrag till utrustning skulle för stationerna möjliggöra anskaffandet av viss nödvändig, modernare apparatur såsom kvarnutrustning, apparatur för kvävebestämning, förbättrad optisk utrustning, analysvågar, platinautensilier för askbestämning och elektrisk laboratorieutrustning. Kostnaderna för erforderlig utrustning hava utredningsmännen efter samråd med vederbörande stationsföreståndare och i jämförelse med det tidigare för den centrala anstalten omnämnda kostnadsförslaget uppskattat till 10 000 kronor för varje kontrollstation. Det statliga bidraget till utrustning bör utgå i form av ett räntefritt lån att åtnjutas så länge verksamheten bedrives i enlighet med gällande föreskrifter. Såsom ytterligare villkor för lånets åtnjutande bör föreskrivas, att, därest vinst uppkommer å verksamheten, staten skall erhålla del i denna i förhållande till lämnat årligt bidrag, intill dess ett belopp motsvarande utrustningslånet inlevererats till statsverket. För att uppkommen vinst på detta sätt må komma staten till godo bör lantbruksstyrelsen i erforderliga fall meddela föreskrift rörande anstalts inkomst- och utgiftsstat.

Kontrollstationerna böra tilldelas årliga anslag från huvudmännen och staten av sådan storlek, att det möjliggör såväl anställandet av erforderlig personal som fortlöpande komplettering och modernisering av utrustningen. Det statliga bidraget bör med hänsyn till att flertalet apparater och kemikalier, vilka mestadels äro av utländskt ursprung, genom valutaläget blivit dyrare samt att de föreslagna kontrollstationerna bättre än de hittillsvarande stationerna böra tillgodose sitt behov av dylika förnödenheter tillvidare utgå med ett belopp av minst 6 000 kronor. För den händelse statsmakterna skulle finna lämpligt föreskriva, att ränta skall utgå å ovan omnämnda lån, bör det årliga anslaget ökas med ett mot räntan svarande belopp. Utredningsmännen förvänta dock, att den föreslagna centraliseringen och moderniseringen av det kemiska analys- och kontrollväsendet så

småningom skall medföra minskat behov av anslag för de lokala anstalterna.

För åtnjutande av statsbidrag till lokal lantbrukskemisk kontrollstation bör i huvudsak gälla samma villkor, som nu tillämpas för bidrag till kemisk station. Vidare synes önskvärt, att lantbruksstyrelsen erhåller större befogenhet meddela föreskrifter rörande stationens skötsel. Så bör lantbruksstyrelsen äga möjlighet förelägga huvudmännen att utbetala löner efter lämpligt befunna normer, att, om så visar sig erforderligt, anställa ytterligare personal eller att anskaffa ytterligare apparatur och utrustning.

Kap. IX. Tillsynen över det föreslagna lantbrukskemiska kontrollväsendet och lantbruksstyrelsens lantbrukskemiska råd.

Lantbruksstyrelsen har i sitt förenämnda omorganisationsförslag uttalat sig för, att den kemiska analys- och kontrollverksamheten allt fortfarande borde tillhöra lantbruksstyrelsens verksamhetsområde. Styrelsen har dock framhållit, att den inom sig icke ägde tillgång till den speciella sakkunskap, som krävdes för avgörande av vissa med förevarande verksamhet sammanhängande frågor. Lantbruksstyrelsen har härom anfört följande.

»Den kemiska vetenskapen har gått framåt med stora steg och det vore orimligt att begära, att lantbruksstyrelsen skulle kunna på ett tillfredsställande sätt följa denna och utan speciellt tillkallade sakkunniga handhava därmed sammanhängande ärenden. Hittills har lantbruksstyrelsen i detta syfte utnyttjat den rätt, som tillkommit styrelsen att utse för de kemiska stationernas inspektion sakkunnig inspektör, vilken jämväl varit styrelsens rådgivare i viktigare frågor angående de kemiska stationerna och deras verksamhet. Det är emellertid önskvärt, att denna tillgång på sakkunskap ytterligare utbygges.

I sådant syfte vill lantbruksstyrelsen föreslå, att vid handläggning i styrelsen av viktigare frågor rörande de kemiska stationerna, särskilt frågor som röra anställande och entledigande av vetenskaplig personal samt utarbetande av bestämmelser rörande analysers utförande m. m., skola deltaga inspektören för anstalterna, professorn i lantbrukskemi vid lantbrukshögskolan samt en representant för allmän kemisk vetenskap och likaledes en representant för föreståndarna vid de kemiska kontrollanstalterna, de båda senare utsedda av lantbruksstyrelsen. Därjämte torde i speciella fall jämväl andra sakkunniga behöva tillkallas. Om ifrågavarande inspektorat anförtros åt nyssnämnda professor, torde ytterligare en representant för allmän kemisk vetenskap böra utses.»

Av de över förslaget hörda myndigheter och korporationer hava endast Sveriges kemiska industrikontor och Skaraborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott haft något att erinra emot lantbruksstyrelsens förslag i denna del.

Sveriges kemiska industrikontor har framhållit, att den av lantbruksstyrelsen föreslagna rådgivande nämnden på ett undantag när syntes representera styrelsen och för den skull icke torde kunna tillföra styrelsen nya synpunkter på frågan. Enligt industrikontorets mening borde i ett dylikt råd ingå åtminstone ett par representanter för andra grenar av näringslivet än jordbruket.

Skaraborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har uttalat bestämda tvivelsmål om lämpligheten av, att en representant för föreståndarna vid de kemiska kontrollanstalterna skulle deltaga i den rådgivande nämnden jämväl vid behandling av frågor, som röra anställande och entledigande av den vetenskapligt utbildade personalen vid anstalterna. Däremot har utskottet ansett synnerligen lämpligt, att *minst* en representant för kontrollanstalterna tillkallades av lantbruksstyrelsen, när det gällde frågor om analysmetoder, fastställande av taxor och dylikt.

Även enligt *utredningsmännens* mening bör det förordade lantbrukskemiska kontrollväsendet stå under lantbruksstyrelsens överinseende och ledning. Utredningsmännen äro jämväl av den uppfattningen, att lantbruksstyrelsen vid den förordade organisationen bör äga tillgång till den speciella sakkunskap, som kräves för avgörande av vissa med förevarande verksamhet sammanhängande frågor.

Vid utövandet av kontroll över verksamheten bör lantbruksstyrelsen biträdas av en sakkunnig inspektor. Härutöver torde emellertid lantbruksstyrelsen behöva tillgång till en sakkunnigeinstitution, förslagsvis benämnd »lantbruksstyrelsens lantbrukskemiska råd», med uppgift att avgiva yttrande till lantbruksstyrelsen i vissa viktigare frågor rörande det lantbrukskemiska kontrollväsendet, såsom anställandet och entledigandet av vetenskaplig personal samt utarbetandet av analysföreskrifter och taxebestämmelser m. m. Utredningsmännen vilja förorda, att i detta råd inspektor för de kemiska stationerna och föreståndaren för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt skola ingå såsom självskrivna ledamöter. I övrigt bör i rådet ingå en professor i kemi vid något av rikets universitet eller högsolor, en representant för de lokala lantbrukskemiska kontrollstationerna samt två representanter för det praktiska jordbruket. Av dessa ledamöter böra professorn i kemi och representanten för de lokala lantbrukskemiska kontrollstationerna utses av lantbruksstyrelsen samt den ene representanten för det praktiska jordbruket av hushållningssällskapens ombud och den andre av Sveriges allmänna lantbrukssällskap.

Ifrågavarande sakkunniga föreslås erhålla resekostnads- och traktamentsersättning för bevisat sammanträde enligt härför vanliga grunder. Härav föranledda kostnader torde kunna bestridas från de medel, som stå till lantbruksstyrelsens förfogande för inkallande av sakkunniga.

Kap. X. Tidpunkt för den föreslagna organisationens genomförande.

Den för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt såsom lämplig förordade laboratorielokalen i centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet institutionsbyggnad för kemi m. m. vid Experimentalfältet synes, som ovan framhållits, bliva tillgänglig först den 1 januari 1939. Med hänsyn till att vissa nödvändiga omändrings- och reparationsarbeten där efter lämpligen böra verkställas, vilja utredningsmännen förorda, att kontrollanstalten träder i verksamhet den 1 juli 1939. För att detta skall kunna ske erfordras dock, att föreståndaren tillsättes i god tid före verksamhetens påbörjande, förslagsvis från och med den 1 januari 1939, samt att utrustningsanslaget finnes tillgängligt vid denna tidpunkt.

De lokalutrymmen, som föreståndaren behöver disponera under arbetet med upporganisering av kontrollanstalten, torde kunna upplåtas i den för anstalten föreslagna byggnaden, då erforderliga ombyggnads- och reparationsarbeten sannolikt ej behöva verkställas i hela lokalen samtidigt. Under organisationstiden synes föreståndaren vidare komma att behöva medel för anställande av tillfällig arbetskraft, bränsle, lyse och övriga expenser. För tillfällig arbetskraft torde komma att erfordras 1 200 kronor och för bränsle, lyse och övriga expenser 1 200 kronor. Anslagsbehovet för budgetåret 1938/1939 skulle under dessa förutsättningar komma att uppgå till $(5\,910 + 1\,200 =) 7\,110$ kronor för avlöningar, 1 200 kronor för omkostnader samt 40 000 kronor för utrustning.

Emellertid synes det utredningsmännen nödvändigt, att — utan avvakande av den centrala anstaltens inrättande — de till bibehållande föreslagna lokala anstalterna dessförinnan nyutrustas. Därför föreslås, att envar av dessa stationer — i Jönköping, Kristianstad och Skara — under budgetåret 1937/1938 erhålla ovan omförmälda lån för komplettering och modernisering av utrustningen å 10 000 kronor samt från och med sagda budgetår årligt statsbidrag å 6 000 kronor. Under tiden intill den 1 juli 1939 böra förevarande anstalter vara underkastade gällande bestämmelser för statsunderstödd kemisk station.

Övriga statsunderstödda kemiska stationer, med undantag av stationen i Härnösand, föreslås komma i åtnjutande av statsbidrag med nu utgående belopp intill den 1 juli 1939. Däremot synes det med hänsyn till rörelsens begränsade omfattning och ringa lokala betydelse ur ekonomisk synpunkt knappast lämpligt eller försvarligt att efter den 1 juli 1937 utlämna statsbidrag till den kemiska stationen i Härnösand.

Med hänsyn till, att befattningen såsom föreståndare för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt enligt utredningsmännens förslag skall tillsättas från och med den 1 januari 1939, bör lantbruksstyrelsen i god tid dessförinnan hava tillkallat sitt lantbrukskemiska råd.

Kap. XI. Tjänstetillsättning och kompetensfordringar m. m.

a) Tjänstetillsättning.

Innan utredningsmännen närmare ingå på frågan om ordningen för tillsättandet av befattningar vid det föreslagna lantbrukskemiska kontrollväsendet, må erinras om vissa i detta hänseende tidigare framförda synpunkter.

Kemistsamfundets analytiska sektion har i sin ovan omförmälda skrivelse till samfundet förordat, att föreståndare vid kemisk station måtte utnämnas av ett statligt organ. I betraktande av att stationsföreståndarna borde intaga en ledande ställning inom det offentliga kemiska undersökningsväsendet syntes enligt sektionens mening en befodringsprocedur kunna krävas, som gäve full garanti för att blott högt kvalificerade personer komme i besittning av dessa befattningar.

Huvudmännen för de kemiska stationerna, med undantag av Hallands läns landsting, hava i sina yttranden över kemistsamfundets skrivelse framhållit, att det vore en enkel gärd av rättvisa, om hushållningssällskap och landsting, så länge de lämnade minst lika stort anslag som staten, genom stationens styrelse finge utöva något inflytande på tillsättandet av tjänstemännen vid anstalten. Endast i det fall, att staten helt övertog de kemiska stationerna borde det utnämningssätt, som sektionen påyrkat, komma i fråga.

Dåvarande inspektor för de kemiska stationerna och lantbruksstyrelsen hava framfört liknande synpunkter som huvudmännen på frågan. I övriga yttranden har sektionens förslag i denna del ej föranlett särskilt uttalande.

Lantbruksstyrelsen har i sitt omorganisationsförslag i denna fråga anfört följande:

»Prövningen av sökandes företräde till tjänst av ifrågavarande art kräver, även om denna prövning sker inom ett av lantbruksstyrelsen uppsatt förslag, en sakkunskap, som knappast torde förefinnas inom de olika anstalternas styrelser. Med den förstärkning i fråga om sakkunskap, lantbruksstyrelsen ovan föreslagit, för avgörande av frågor utav denna art, synes det däremot, som om en fullt objektiv och saklig prövning skulle säkerställas, därest lantbruksstyrelsen ägde tillsätta sådan befattning. Härav borde jämväl följa, att entledigande av personal utav detta slag skulle ske genom lantbruksstyrelsen.»

I yttrandena över lantbruksstyrelsens omorganisationsförslag har styrelsens uttalande i denna del föranlett erinran från *Skaraborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, som ansett, att tillsättande och entledigande av föreståndare och kemister vid stationerna jämväl i fortsättningen borde förbehållas den lokala styrelsen, vars ställning i annat fall komme att försvagas. Sökandenas kompetens prövades redan nu av lantbruksstyrelsen och med den förstärkta sakkunskap, som styrelsen enligt förslaget skulle

anlita vid avgörande, bland annat, av frågor utav angiven art, torde full garanti vinnas för att endast de i fråga om vetenskaplig utbildning m. m. mest meriterade sökandena av lantbruksstyrelsen uppfördes på förslag. Därmed torde också statens intresse i förevarande fall få anses fullt tillgodosett och själva tillsättandet utan olägenhet kunna förbehållas vederbörande lokala styrelse.

Utredningsmännen vilja förorda, att vid statens lantbrukskemiska kontrollanstalt föreståndaren utses av Kungl. Maj:t, förste kemisterna av lantbruksstyrelsen samt övrig personal av anstaltens föreståndare. Föreståndar- och förste kemistbefattningarna kungöras lediga på sedvanligt sätt. Efter ansökningstidens utgång har lantbruksstyrelsen beträffande föreståndarbefattningen att till Kungl. Maj:t insända ansökningshandlingarna. Styrelsen skall därvid, efter hörande av det lantbrukskemiska rådet, avgiva yttrande över de sökandes kompetens och lämplighet samt till tjänstens erhållande förorda den bland de sökande, som företrädesvis anses böra ifrågakomma eller anmäla att sådant förord icke kan lämnas åt någon av dem.

Vidkommande förste kemistbefattningarna skall lantbruksstyrelsen, efter ansökningstidens utgång och sedan yttrande inhämtats från anstaltens föreståndare och det lantbrukskemiska rådet, företaga ärendet till avgörande.

Vid utseendet av de första innehavarna av befattningarna såsom föreståndare och förste kemister vid statens lantbrukskemiska kontrollanstalt bör Kungl. Maj:t enligt utredningsmännens mening hava möjlighet att, där så befinnes lämpligt, besätta eller låta besätta tjänsterna med kvalificerad befattningshavare från nedlagd kemisk station utan anlitande av förut omförmålt ansökningsförfarande. Dessförinnan bör dock det lantbrukskemiska rådet hava beretts tillfälle yttra sig.

Vid de lokala lantbrukskemiska kontrollstationerna böra föreståndar-, förste kemist- och assistentbefattningarna tillsättas och entledigas på i huvudsak samma sätt, som nu sker vid de statsunderstödda kemiska stationerna. Lantbruksstyrelsen bör dock före avgivande av förslag inhämta yttrande från det lantbrukskemiska rådet.

Utredningsmännen, som vid utformandet av sitt omorganisationsförslag byggt på de lokala myndigheternas intresse för de förordade lokala stationerna, anse nämligen det föreslagna sättet för utseende av vetenskaplig personal vid de lokala anstalterna ägnat att vidmakthålla detta intresse samt stärka styrelsens auktoritet.

b) Kompetensfordringar.

Beträffande de fordringar, som böra uppställas för behörighet att vinna anställning vid det lantbrukskemiska kontrollväsendet, må erinras om följande i detta hänseende tidigare framförda synpunkter.

Kemistsamfundets analytiska sektion har ansett, att avsevärt skärpta och noggrant preciserade kompetensfordringar borde uppställas för föreståndarna för de kemiska stationerna, vilket enligt sektionens mening skulle giva stationerna ökad auktoritet och göra deras verksamhet mera fruktbringande. För behörighet att vinna anställning som föreståndare borde fordras teoretiska kunskaper motsvarande minst filosofie licentiatexamen med kemi såsom huvudämne vid något av rikets universitet eller ingenjörs-examen inom den kemiska avdelningen vid tekniska högskolan.

Lantbruksstyrelsen har i sitt omorganisationsförslag uttalat sig för en skärpning av de år 1926 fastställda kompetenskraven. Styrelsen anför här-om följande:

»Så synes skäl föreligga att såsom minimikrav ifråga om teoretisk examen för föreståndare och mera ansvarig kemist (assistent) fastslå filosofie licentiatexamen vid universitet eller högskola med kemi såsom huvudämne eller avgångsexamen från teknisk högskolas kemiska avdelning eller häremot fullt svarande annan teoretisk utbildning.

Med den utveckling, de kemiska anstalterna genom den ifrågasatta omorganisationen och centraliseringen kunna förväntas få, synes emellertid behov kunna komma att föreligga för användning av jämväl mindre grundligt utbildade vetenskapliga krafter, vilka givetvis kunna avlönas lägre än tjänstemän med nyss nämnd utbildning. Vid kemisk anstalt bör därför i regel vid sidan av de andra krafterna kunna anställas andra kemister, som avlagt filosofie kandidat- eller ämbetsexamen med kemi såsom huvudämne eller avgångsexamen från kemisk fackskola vid tekniskt gymnasium eller annan därmed minst jämförlig examen.»

I de över lantbruksstyrelsens förslag avgivna yttrandena har frågan om kompetensfordringar å den vetenskapliga personalen vid de kemiska stationerna endast berörts av Jönköpings läns, Kalmar läns södra och Skaraborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott.

Jönköpings läns och Kalmar läns södra hushållningssällskaps förvaltningsutskott hava ansett, att gällande reglemente tillgodosåge önskvärda krav på kompetens hos personalen vid de kemiska stationerna. Då lantbruksstyrelsen i varje fall hade sig anförtrott att utfärda kompetensförklaring, ansågo utskotten en skärpning av bestämmelserna vara utan större betydelse.

Skaraborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har icke haft något att erinra emot lantbruksstyrelsens förslag i denna del.

I den ovan omförmälda framställningen från docenten *Ragnar Nilsson m. fl.* utbildade kemister har framhållits, att lantbruksstyrelsen vid likställandet av filosofie licentiatexamen med avgångsexamen från teknisk högskola samt filosofie kandidat- eller ämbetsexamen med avgångsexamen å kemisk linje vid tekniskt gymnasium uppskattat de akademiska examina för lågt. Enligt undertecknarnas mening borde kompetensfordringarna å

föreståndare och förste kemister vara *antingen* filosofie kandidat- eller ämbetsexamen vid universitet eller högskola med kemi såsom huvudämne eller avgångsexamen från teknisk högskolas kemiska avdelning *eller* filosofie licentiatexamen vid universitet eller högskola med kemi såsom huvudämne.

Utredningsmännen vilja för sin del förorda, att kompetensfordringar ej uppställas för behörighet att vinna anställning såsom föreståndare vid statens lantbrukskemiska kontrollanstalt och de lokala lantbrukskemiska kontrollstationerna. Genom denna anordning, som tillämpas bland annat vid statens centrala frökontrollanstalt, har den myndighet, som skall tillsätta tjänsten, möjlighet att utöver examensmeriter tillgodoräkna sökande vissa för föreståndartjänsten värdefulla egenskaper, såsom stor analytisk skicklighet, auktoritet, erfarenhet av laboratoriers skötsel och erkänd förmåga att utnyttja det vetenskapliga arbetet i jordbrukets tjänst, vilka meriter vid sidan av goda examensbetyg måste tillmätas den största betydelse.

Vad härefter angår befattningarna såsom förste kemist vid den statliga eller de lokala anstalterna bör enligt utredningsmännens mening för behörighet att vinna sådan anställning uppställas fordran å teoretiska kunskaper i kemi motsvarande minst filosofie kandidatexamen med kemi såsom huvudämne vid rikets universitet eller högskolor, agronomie licentiatexamen, vari ingår ämnet lantbrukskemi, eller ingenjörsexamen vid tekniska högskolans kemiska avdelning. Därjämte bör sökande äga vana vid utförande av lantbrukskemiska analyser.

Behörig att vinna anställning såsom assistent (andre kemist) vid det lantbrukskemiska kontrollväsendet bör endast den vara, som avlagt lägst avgångsexamen å kemisk linje vid tekniskt gymnasium eller innehar annan därmed fullt jämställd utbildning.

c) Frågan om auktorisering för offentlig kemisk undersökningsverksamhet.

Kemistsamfundets analytiska sektion har framhållit, att det endast genom legitimering av ett statens organ av verkligt kompetenta undersökningsanstalter och analytici vore möjligt att skapa auktoritet hos och förtroende för den analytiska verksamhet, som förtjänade detta och samtidigt skydda allmänheten för de risker och förluster, som vore oundvikliga, så länge »det analytiska diletteriet tillåtes att fritt flörera».

Lantbruksstyrelsen har berört denna fråga i sitt omorganisationsförslag och därvid framhållit dennas synnerliga vikt. Styrelsen fann dock spörsmålet icke falla inom ramen för lantbruksstyrelsens utredning.

Utredningsmännen, som vilja erinra, att detta spörsmål icke torde beröra utredningen i vidare mån än vad det angår det föreslagna lantbrukskemi-

ska kontrollväsendet, anse, att, därest den förordade organisationen genomföres, det föreliggande problemet för den lantbrukskemiska kontrollverksamhetens del torde vara löst på ett tillfredsställande sätt.

Kap. XII. Frågan om ersättning till nedlagd kemisk stations personal.

Ett genomförande av utredningsmännens omorganisationsförslag torde, såsom tidigare framhållits, komma att medföra nedläggandet av de kemiska stationerna i Kalmar, Visby, Halmstad, Örebro, Västerås och Härnösand.

Den personal, som i anledning härav kommer att skiljas från sina tjänster, torde, med hänsyn till att den är anställd med viss uppsägningstid, formellt icke vara berättigad till någon ersättning för mistade löneförmåner. Utredningsmännen anse dock, med hänsyn till vad staten tidigare medgivit i liknande fall (se bland annat 1930 års statsverksproposition åttonde huvudtiteln punkt 243, r. skrivelse nr 8), att före den 1 juli 1931 anställd befattningshavare, vilken innehar tjänst, som anmälts för delaktighet i statens pensionsanstalt, och vilken ej kan beredas sysselsättning vid den nya organisationen, av billighetsskäl bör erhålla ersättning enligt i det följande angivna normer.

Först må erinras, att enligt det för statens pensionsanstalt gällande reglementet rätt till *genast börjande tjänstepension* inträder vid avgång från befattningen för befattningshavare, som uppnått pensionsåldern eller entledigas på grund av sjukdom. Pensionen är lika med befattningens tjänstepensionsunderlag (hel pension), om den avgående räknar det härför stadgade antalet tjänsteår. Om tjänsteårens antal är mindre, avkortas pensionen i förhållande därtill (avkortad pension). Rätt till *uppskjuten tjänstepension*, vilken utgår med ett i förhållande till inbetalda pensionsavgifter avvägt belopp, tillkommer den, som avgår från sin befattning utan att vara berättigad till *genast börjande tjänstepension*.

Enligt utredningsmännens mening bör intill pensionsålderns inträdande utgå ersättning till förenämnda befattningshavare med ett årligt belopp motsvarande den »*genast börjande tjänstepension*» jämte pensionsförhöjning och dyrtidstillägg, som skulle hava tillkommit befattningshavaren, därest han kvarstått i tjänst intill pensionsålderns inträdande, att bestridas till hälften av staten och till hälften av vederbörande huvudman.

I övrigt böra följande villkor föreskrivas:

1. Skulle ersättningsberättigad befattningshavare genom huvudmans eller statens medverkan erbjudas annan anställning i allmän eller enskild tjänst med lika stora eller större löneförmåner än som vid tiden för stationens nedläggning tillkommo honom, med den jämkning, som kan föranledas av

minskning eller ökning av vid tiden för den nya anställningens erhållande utgående dyrtidstillägg, skall ersättning till honom icke vidare utgå.

Skulle den sålunda erbjudna nya anställningen vara förenad med mindre löneförmåner än de befattningshavaren vid kemisk stations nedläggning tillkommande löneinkomster, skall ersättning till ifrågavarande befattningshavare därefter utgå med det lägre belopp, som Kungl. Maj:t efter därom av vederbörande huvudman gjord framställning finner skäligt bestämma.

Efter därom av vederbörande huvudman i förekommande fall gjord framställning, vill Kungl. Maj:t besluta, om och i så fall med vilket belopp sådan ersättningsberättigad befattningshavare, som utan huvudmans eller statens medverkan vinner ny anställning i allmän eller enskild tjänst, må fortfarande åtnjuta ersättning.

2. Vinner ersättningsberättigad befattningshavare befordran vare sig i statens eller enskild tjänst, är han skyldig att underkasta sig den minskning eller indragning av utgående ersättningsbelopp, som därav må föranledas.

3. Ersättningsberättigad befattningshavare är skyldig att beträffande ändring i sitt anställningsförhållande omedelbart lämna meddelande till vederbörande huvudman.

4. Utbetalning av ersättning sker genom vederbörande huvudman månadsvis i efterskott.

Enligt från statens pensionsanstalt inhämtade upplysningar äro de befattningshavare varom här är fråga berättigade, att på grund av inbetalda avgifter från pensionsålderns uppnående — 65 år — bekomma pension jämte pensionsförhöjning med följande belopp:

Kemiska stationen i	Befattningshavare	Uppskjutna pensionsbelopp	Pensionsförhöjning	Summa
Kalmar	Assistenten S. E. Rahlén	2 903	373	3 276
Visby	» G. Lyttkens	2 349	303	2 652
Halmstad	Föreståndaren R. S. Ohlsén	1 112	—	1 112
»	Assistenten O. T. Åkerberg	818	—	818
»	» I. M. Thulin	444	—	444
Örebro	» K. H. Stenman	2 307	297	2 604
»	Laboratorietjänaren E. F. Johansson	601	119	720
Västerås	Assistenten S. Y. Lodin	3 106	410	3 516
Härnösand	» T. Tholin	2 170	278	2 448
»	Vaktmästaren O. F. Ekelin	1 248	204	1 452

Å ovan angivna belopp skola därjämte utgå dyrtidstillägg.

Enligt av statens pensionsanstalt verkställda beräkningar skola jämlikt ovan angivna grunder utgå ersättning intill pensionsålderns inträdande till förenämnda befattningshavare med följande belopp:

Befattningshavare	Födelse- år	Tjänste- pensions- underlag	Genast börjande tjänstepen- sionsbelopp	Pensions- tillägg	Summa
Assistenten Rahlén	1888	3 800	3 800	496	4 296
» Lyttkens	1898	3 800	3 800	496	4 296
Föreståndaren Ohlsén	1875	5 000	1 181	—	1 181
Assistenten O. T. Åkerberg . . .	1875	3 800	844	—	844
» Thulin	1881	1 560	491	—	491
» Stenman	1881	3 800	3 800	496	4 296
Laboratorietjänaren Johansson . .	1899	1 200	1 200	204	1 404
Assistenten Lodin	1885	3 800	3 800	496	4 296
» Tholin	1893	3 800	3 800	496	4 296
Vaktmästaren Ekelin	1878	1 360	1 360	248	1 608
Summa		31 920	24 076	2 932	27 008

Å förenämnda belopp skola därjämte utgå dyrtidstillägg.

Anmärkas må, att befattningshavarna vid Halmstadsstationen anmäldes till delaktighet i statens pensionsanstalt först år 1927 samt att huvudmännen ej inbetalat den engångsavgift, som erfordras för att befattningshavarna skola äga tillgodoräkna tidigare tjänstgöring.

Under förutsättning att dyrtidstillägg kommer att utgå efter i augusti 1936 gällande indextal skulle statens bidrag till ifrågavarande ersättningar från och med den 1 juli 1937, då Härnösandsstationen förutsättes bliva nedlagd, utgå med högst 3 342 kronor och från och med den 1 juli 1939 med högst 15 334 kronor.

Kap. XIII. Författningsförslag m. m.

I anslutning till vad ovan anförts hava utredningsmännen uppgjort förslag till

dels kungörelse angående ändring i vissa delar av instruktionen för lantbruksstyrelsen den 15 augusti 1933 (nr 509) (bilaga 7),

dels instruktion för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt (bilaga 8),

dels reglemente för med statsmedel understödda lokala lantbrukskemiska kontrollstationer (bilaga 9),

dels ock kungörelse angående statsbidrag till lokala lantbrukskemiska kontrollstationer (bilaga 10).

Enligt utredningsmännens förslag har lantbruksstyrelsen att efter hörande av sitt lantbrukskemiska råd utarbeta erforderliga *taxebestämmelser*. En revidering i vissa avseenden av nu gällande taxa torde därvid bliva nödvändig.

I samband med utarbetandet av taxebestämmelser har lantbruksstyrelsen även att upptaga frågan om *rabatter* till prövning och avgörande. Vid en sådan prövning synas enligt utredningsmännens mening följande synpunkter vara av betydelse.

Rabatter böra vid det lantbrukskemiska kontrollväsendet utgå *dels* — under vissa i det följande angivna förutsättningar — till den, som utövar jordbruk, husdjursskötsel, skogsbruk, trädgårdsskötsel, mejerihantering, fiskodling eller jaktvård såsom huvudsaklig näring, *dels ock* till större uppdragsgivare.

Utöware av jordbruk eller nyssnämnd binäring därtill bör åtnjuta rabatt intill 50 procent av den enligt taxan fastställda analysavgiften, därest han är bosatt inom området för landsting eller hushållningssällskap, som *antingen* är huvudman för kontrollstation *eller* har träffat uppgörelse med statlig eller lokal kontrollanstalt, genom vilken förenämnda näringsutöware äro tillförsäkrade rabattförmån.

Rabatt till större uppdragsgivare bör däremot avpassas efter uppdragens årliga omfattning.

Därest idkare av jordbruk eller dess binärningar, som *icke* enligt förenämnda grunder komma i åtnjutande av rabatt, eller representant för dylik näringsutöware (provtagare) insända prover till statlig eller lokal anstalt, bör dock — med hänsyn till önskvärdheten av att såvitt möjligt förbilliga för dessa näringar behövliga analyser — ej uppställas alltför stränga fordringar på uppdragens årliga omfattning. Till nu nämnd större uppdragsgivare synes rabatt böra utgå med förslagsvis intill 25 procent å analyskostnader uppgående till minst 100 kronor för år samt med intill 50 procent, därest sagda kostnader uppgå till minst 500 kronor om året.

Vad därefter angår övriga större uppdragsgivare synes skäl ej föreligga att bevilja dessa större rabatter än som anses betingat ur affärssynpunkt. Ofta nog torde det härvid röra sig om prover från så stora varupartier, att analysavgiftens storlek knappast kan nämnvärt inverka på varans pris. Rabatterna synas i detta fall böra utgå enligt en skala, som en av utredningsmännen efter överläggning med de nuvarande kemiska stationernas föreståndare funnit skälig, nämligen med högst 10 procent för årliga analyskostnader av minst 100 kronor, med högst 15 procent för kostnader av minst 200 kronor och med högst 25 procent för kostnader av minst 500 kronor eller därutöver.

Lantbruksstyrelsen har vidare enligt utredningsmännens förslag att efter hörande av sitt lantbrukskemiska råd utarbeta föreskrifter rörande verkställandet av *analyser och provtagningar*. Beträffande provtagningar finnas för närvarande endast föreskrifter rörande provtagning av foder- och gödselmedel. Då verkställandet av provtagning bör ingå i de förordade anstaltarnas uppgifter, synes till följd härav böra meddelas dylika föreskrifter

rörande de inom anstalts verksamhet vanligast förekommande varorna. Lantbruksstyrelsen bör därvid tillse, att dessa föreskrifter såvitt möjligt överensstämmer med av vissa handelsorganisationer tillämpade provtagningsmetoder.

Kap. XIV. Hemställan.

Utredningsmännen hava i det föregående förordat, att det med statsmedel understödda kemiska analys- och kontrollväsendet måtte centraliseras och att i samband därmed dess uppgifter begränsas att avse analyser för jordbruket och dess binäringar, medan analysmaterialet för industriens behov lämpligen kan hänvisas till statens provningsanstalt. Utredningsmännen hava till detta ändamåls vinnande föreslagit inrättandet av en helt statlig lantbrukskemisk kontrollanstalt, förlagd till Experimentalfältet, samt därjämte trenne statsunderstödda lokala lantbrukskemiska kontrollstationer.

Vid utformandet av sitt förslag hava utredningsmännen utgått från det i direktiven för denna utredning gjorda uttalandet, att statens kostnader för verksamheten i görligaste mån begränsas.

Med hänsyn härtill ha utredningsmännen funnit lämpligt att för de lokala lantbrukskemiska kontrollstationernas vidkommande tillvarataga det intresse, som vissa hushållningssällskap och landsting ådagalagt för vidmakthållandet av kemiska kontrollanstalter.

Då det därjämte synts utredningsmännen nödvändigt att även taga hänsyn därtill, att de lokala stationerna tillförsäkras tillräckligt stora verksamhetsområden och därmed i görligaste mån förhindras att utöva konkurrens sinsemellan, skall behovet av lokala anstalter enligt här föreliggande förslag tillsvi vidare tillgodoses genom de nuvarande med statsmedel understödda kemiska stationerna i Jönköping och Skara samt den av Kristianstads läns hushållningssällskap understödda stationen i Kristianstad.

Utredningsmännen hemställa alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

dels för sin del besluta, att en omorganisation av det kemiska undersökningsväsendet må successivt genomföras enligt i huvudsak ovan angivna grunder,

dels för budgetåret 1937/38 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor för utlämnande av räntefria lån till förbättrad utrustning av förenämnda tre lokala kontrollstationer,

dels ock för budgetåret 1937/38 anvisa ett reservationsanslag av 46 850 kronor till understödjande av kemiska stationer, m. m.

Bilaga 1.

Antal undersökningar vid de kemiska stationerna åren 1924–1926 samt budgetåren 1928/1929–1934/1935.

	Jönkö- ping	Kalmar	Visby	Halm- stad	Skara	Örebro	Väster- ås	Härnö- sand	Summa
1924	3 385	2 122	63 334	31 528	39 683	9 111	4 943	5 398	159 504
1925	3 790	2 814	71 303	32 788	36 217	9 331	4 973	6 581	167 797
1926	4 604	5 546	80 095	28 271	47 203	17 688	8 015	7 335	198 757
1928/1929	4 499	4 189	94 576	21 032	36 646	10 233	6 107	5 024	182 306
1929/1930	6 532	5 558	98 892	22 837	38 036	12 242	6 290	3 940	194 327
1930/1931	7 274	5 138	97 572	23 866	38 673	11 138	5 340	2 798	191 799
1931/1932	8 648	5 644	96 265	18 983	42 610	13 377	5 661	2 309	193 497
1932/1933	8 396	4 451	45 800	10 400	41 017	9 170	6 399	680	126 313
1933/1934	8 159	4 438	25 535	11 446	41 245	8 780	7 049	1 252	107 904
1934/1935	8 818	4 343	12 170	10 021	33 133	8 411	6 998	753	84 647

Bilaga 2.

Analysavgifter vid de särskilda stationerna åren 1924–1926 samt budgetåren 1928/1929–1934/1935.

	Jönkö- ping	Kalmar	Visby	Halm- stad	Skara	Örebro	Väster- ås	Härnö- sand	Summa
1924	4 622	5 993	10 565	9 014	11 319	12 597	8 884	6 000	68 994
1925	3 629	5 972	11 177	10 444	11 182	12 405	8 906	7 655	71 370
1926	8 254	9 967	13 704	11 264	18 288	14 903	11 450	6 670	94 500
1928/1929	8 339	8 611	13 733	12 453	16 453	15 495	14 370	5 156	94 610
1929/1930	8 054	9 792	14 427	11 600	14 922	15 580	18 891	3 459	96 725
1930/1931	8 291	9 947	14 008	12 157	15 740	14 544	22 184	4 004	100 875
1931/1932	8 608	11 020	13 653	10 856	15 058	14 092	15 729	3 426	92 442
1932/1933	9 988	10 800	9 018	8 923	17 203	14 306	16 656	1 877	88 771
1933/1934	10 920	8 978	6 017	8 102	18 686	14 840	21 330	2 619	91 492
1934/1935	11 839	10 789	5 802	8 624	16 737	14 408	21 434	1 272	90 905

Analysernas fördelning

Analysföremål	Jönköping Medeltal			Kalmar Medeltal			Visby Medeltal		
	1924- 1926	1932 1933	1934 1935	1924- 1926	1932 1933	1934 1935	1924- 1926	1932 1933	1934 1935
Jordarter	110	131		57	89		1	12	
Jordförbättringsmedel		4		6	8		2	3	
Gödselmedel	43	12		56	24		18	7	
Fodermedel	34	67		171	70		54	11	
Vatten	541	284		54	158		110	77	
Mjolk- och mejeriprodukter . .	2 676	7 728		2 948	3 864		70 962	27 378	
Närings- och njutningsmedel . .	346	14		203	97		431	63	
Övriga föremål		218			104			284	
Summa	3 750	8 458		3 495	4 414		71 578	27 835	

Antal analyser 1934/1935 samt under denna tid in

Station	Jordarter		Jordförbättrings- medel		Gödselmedel		Fodermedel	
	Antal analyser	Netto- ink.	Antal analyser	Netto- ink.	Antal analyser	Netto- ink.	Antal analyser	Netto- ink.
Jönköping	46	118	5	37	15	60	51	300
Kalmar	81	525	8	58	15	94	72	858
Visby	8	45	6	28	8	59	9	71
Halmstad	20	72	19	157	37	359	135	1 090
Skara	788	934	18	340	123	727	409	3 595
Örebro	783	495	23	139	116	870	404	3 174
Västerås	207	135	18	188	32	216	134	1 956
Härnösand	7	—	3	—	0	—	19	103
Summa	1 940	2 324	100	947	346	2 385	1 233	11 147
		2.6		1.0		2.6		12.3

Bilaga 3.

olika grupper.

Halmstad			Skara			Örebro			Västerås			Härnösand		
Medeltal			Medeltal			Medeltal			Medeltal			Medeltal		
1924-1926	1932-1933	1934-1935	1924-1926	1932-1933	1934-1935	1924-1926	1932-1933	1934-1935	1924-1926	1932-1933	1934-1935	1924-1926	1932-1933	1934-1935
5	18		320	643		363	648		76	142		73	14	
7	11		28	28		18	14		12	9		6	3	
39	34		137	128		88	70		30	30		20	1	
103	134		199	412		66	388		174	158		24	17	
57	49		66	127		329	304		70	121		143	59	
9 627	10 146		40 043	36 868		10 728	7 066		5 303	5 744		4 389	133	
818	42	}	240	168	}	403	99	}	311	117	}	1 767	28	}
	188			91			197			494			641	
0 656	10 622		41 033	38 465		11 995	8 786		5 976	6 815		6 422	896	

Bilaga 4.

etalda analysavgifters fördelning å olika grupper.

Vatten		Mjolk- och mejeriprodukter		Närings- och njutningsmedel		Övriga föremål		S u m m a	
Antal analyser	Netto-ink.	Antal analyser	Netto-ink.	Antal analyser	Netto-ink.	Antal analyser	Netto-ink.	Analysen	Nettoink.
249	4 435	8 267	4 417	16	136	169	2 336	8 818	11 839
163	3 093	3 748	4 031	124	572	132	1 516	4 343	10 747
50	720	11 712	2 742	54	244	323	1 915	12 170	5 824
53	821	9 463	4 957	35	371	259	797	10 021	8 624
113	952	31 402	8 356	211	862	69	609	33 133	16 375
384	3 218	6 449	4 295	85	373	167	1 844	8 411	14 408
165	1 524	5 729	4 465	155	734	558	12 227	6 998	21 445
52	685	146	67	24	99	483	526	734	1 480
1 229	15 448	76 916	33 530	704	3 391	2 160	21 770	84 628	90 742
	17.0		36.8		3.7		24.0		100.0

Statliga och lokala anslag samt raba

Station	Statsanslag	Anslag av lokala myndigheter		
		Av hushållningssällskap inom vars område station är belägen		Av annat hushållningssällskap
		Direkt anslag	Fri lokal till värde av	
Jönköping	5 375	1 500	3 000	—
Kalmar	5 375	5 500	—	750
Visby	4 000	1 500	—	—
Halmstad	5 375	—	—	—
Skara	5 375	2 500	3 300	500
Örebro	5 375	1 600	1 400	—
Västerås	5 375	4 000	—	—
Härnösand	5 375	4 030	—	—
Summa	41 625	20 630	7 700	1 250

Lantbruksstyrelsens förslag till omor

Kontrollstation	Personal					
	Före- ståndare	1:e kemist	2:e kemist	Tekniskt biträde	Kansli- biträde	Vakt- mästare
Stockholm	1	2	—	1	1	1
Malmö	1	1	1	2	1	1
Skara	1	—	1	1	1	1
Härnösand	1	1	—	1	1	1
Summa	4	4	2	5	4	4
Vid förläggning av Skaraanstalten till Göteborg	1	1	1	1	1	1

¹ Med hänsyn till ålderstillägg.

Bilaga 5.

ernas storlek räkenskapsåret 1934/1935.

eter					
Av landsting	Summa lokalt anslag	Analys- avgifter. Tax. belopp	Rabatter till statliga inrättningar m, m.	Övriga rabatter	Analys- avgifter. Netto- belopp
2 250	6 750	21 130	2 245	7 045	11 840
5 000	11 250	17 205	2 630	3 825	10 750
2 500	4 000	11 005	670	4 510	5 825
12 000	12 000	14 465	2 070	3 770	8 625
—	6 300	31 480	3 435	11 670	16 375
4 000	7 000	24 930	2 030	8 490	14 410
2 000	6 000	29 075	3 270	4 360	21 445
8 070	12 100	1 720	85	155	1 480
35 820	65 400	151 010	16 435	43 825	90 750

Bilaga 6.

anisation av de kemiska stationerna.

U t g i f t e r				Beräknade inkomster	Brist att täcka med allmänna medel	Stats- bidrag	Lokala bidrag
Av- löningar	Övriga utgifter	Summa	Summa under första åren beräknade utgifter ¹				
40 200	14 600	54 800	49 000	30 000	19 000	11 500	7 500
43 100	16 000	59 100	55 000	40 000	15 000	7 500	7 500
25 000	11 000	36 000	34 000	20 000	14 000	7 000	7 000
28 700	9 600	38 300	34 000	10 000	24 000	17 000	7 000
137 000	51 200	188 200	172 000	100 000	72 000	43 000	29 000
38 700	13 100	51 800	47 000	25 000	22 000	7 000	15 000

Förslag till

**Kungörelse angående ändring i vissa delar av instruktionen
för lantbruksstyrelsen den 15 augusti 1933 (nr 509).**

Härigenom förordnas, att §§ 1, 2 och 6 instruktionen för lantbruksstyrelsen den 15 augusti 1933 skola erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår samt att i nämnda instruktion skall införas en ny paragraf med beteckning 8 a av den lydelse nedan sägs:

§ 1.

Lantbruksstyrelsen åligger — — — behörigen tillgodosett.

Lantbruksstyrelsens ämbetsbefattning — — — eller beviljats.

Till främjande — — — fiskets område.

Lantbruksstyrelsen skall, på sätt särskilt finnes stadgat, hava överinseendet över och ledningen av statens lantbrukskemiska kontrollanstalt.

Lantbruksstyrelsen skall — — — fallande spörsmålen.

Lantbruksstyrelsen äger — — — tillhörande ärenden.

Av vederbörande — — — styrelsens verksamhet.

§ 2.

Under lantbruksstyrelsen — — — Strömsholms hingstdepå.

Lantbruksstyrelsen handhar överinseendet över och inspektionen av statens och med statsmedel understödda lantbruksundervisningsanstalter med undantag för lantbrukshögskolan. Under lantbruksstyrelsens inseende stå därjämte med statsmedel understödda lokala lantbrukskemiska kontrollstationer och frökontrollanstalter.

§ 6.

1. Lantbruksstyrelsen utgöres — — — extra ordinarie.

2. Byråcheferna förestå — — — ordinarie byråchefen.

Byråchefen å — — — lägre lantbruksundervisningen.

3. Hos styrelsen — — — icke-ordinarie personal.

4. I den — — — särskilda byråerna.

5. Styrelsen äger — — — av sakkunniga.

6. Vid styrelsens sida är ställt ett lantbrukskemiskt råd.

§ 8 a.

Lantbrukskemiska rådet skall bestå av personer med beprövad erfarenhet av analytisk kemi, lantbrukskemi och jordbruk. På förslag av styrelsen bestämmer Kungl. Maj:t antalet medlemmar i detta råd samt de verksamhetsområden, som av dem skola företrädas.

Medlem av det lantbrukskemiska rådet åligger att på generaldirektörens kallelse i styrelsen deltaga i utredning och handläggning av ärenden rörande det lantbrukskemiska kontrollväsendet och bör av eget initiativ rikta styrelsens uppmärksamhet på förhållanden inom ifrågavarande områden av betydelse för det lantbrukskemiska kontrollväsendets utveckling.

Då medlem av det lantbrukskemiska rådet är närvarande vid ärendes handläggning i styrelsen, har han att meddela de upplysningar och råd som ankomma på honom, uttala sin mening samt, om styrelsen fattar därifrån avvikande beslut, låta anteckna sin skiljaktiga mening till protokollet.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1938.

Förslag till

Instruktion för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt.

Anstaltens ämbetsbefattning m. m.

§ 1.

Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt har till uppgift:

att på begäran och, där så erfordras, efter provtagning verkställa undersökning (analys) av handelsvaror och andra ämnen, vilka äro av betydelse för jordbruket och dess binäringar;

att, där omständigheterna därtill föranleda, självant genom kontrollundersökning övervaka handeln med konstgödselmedel och fodermedel;

att verkställa sådana undersökningar, som äro i särskilda författningar föreskrivna;

att tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar i de ämnen, som falla inom området för anstaltens verksamhet;

att dels utarbeta eller pröva för det lantbrukskemiska kontrollväsendet erforderliga analysmetoder, dels ock utöva inom anstaltens verksamhetsområde fallande vetenskaplig forskning;

att verkställa jämförande undersökning å från de lokala lantbrukskemiska kontrollstationerna insända eller infordrade analysobjekt och s. k. normlösningar; samt

att i övrigt vägleda kontrollstationerna med råd och upplysningar.

§ 2.

Taxa för arbete, som verkställas av statens lantbrukskemiska kontrollanstalt, fastställas av lantbruksstyrelsen efter hörande av lantbrukskemiska rådet.

Anstaltens organisation.

§ 3.

Anstalten står under lantbruksstyrelsens överinseende och ledning och skall vara underkastad de föreskrifter rörande analysmetoder samt tillämpningen av desamma, som lantbruksstyrelsen efter hörande av sitt lantbrukskemiska råd kan komma att föreskriva.

§ 4.

Vid anstalten äro anställda befattningshavare i enlighet med vad gällande personalstat angiver samt dessutom icke ordinarie personal i övrigt i den utsträckning och mot den avlöning lantbruksstyrelsen i överensstämmelse med gällande föreskrifter beslutar.

Befattningshavarnas åligganden.

§ 5.

Föreståndare är ansvarig för arbetet och ordningen på de till anstalten hörande lokalerna och har bland annat:

att företaga och med så stor skyndsamhet, som är förenlig med vinnandet av tillförlitligt resultat, utföra eller låta utföra åt anstalten uppdragna undersökningar eller andra arbeten;

att i erforderlig omfattning infordra analysobjekt och s. k. normallösningar från de lokala lantbrukskemiska kontrollstationerna;

att leda den underordnade personalens arbeten samt tillse, att densamma är å tjänsterummet tillstädes föreskriven tid dagligen;

att själv eller genom underställd personal föra diarium över arbetena vid laboratoriet samt konceptbok över avgivna utlåtanden;

att hos statskontoret rekvirera för anstaltens verksamhet behövliga medel samt ansvara för att desamma användas på behörigt sätt och att fullständiga räkenskaper föras däröver;

att, med iakttagande av största sparsamhet och nödig hänsyn till tillgängliga medel, anskaffa för anstaltens verksamhet behövliga förnödenheter; samt

att efter utgången av varje räkenskapsår till lantbruksstyrelsen före den 1 nästpåföljande oktober avgiva redogörelse för anstaltens verksamhet och medelsförvaltning under räkenskapsåret.

§ 6.

Föreståndaren skall ställa sig till efterrättelse gällande författningar och instruktioner ävensom vad lantbruksstyrelsen för särskilda fall kan finna sig föranlåten att begära eller föreskriva.

Vid undersökningars utförande ankommer det på föreståndaren att i övrigt välja den undersökningsmetod, han efter noggrann prövning finner bäst motsvara vetenskapens fordringar och undersökningens ändamål. Föreståndaren är pliktig att efter lantbruksstyrelsens förordnande företaga resor för att å annan ort anordna eller utföra undersökningar, som ligga inom anstaltens verksamhetsområde.

§ 7.

Föreståndaren skall ifråga om ärende, vid vars behandling inom lantbruksstyrelsen han blivit tillkallad, meddela upplysningar och råd samt uttala sin mening med skyldighet för honom att, om styrelsen fattar därifrån avvikande beslut, låta anteckna sin skiljaktiga mening till protokollet.

Föreståndaren skall ock av eget initiativ ej mindre rikta lantbruksstyrelsens uppmärksamhet på sådana vetenskapens framsteg inom hans område, vilka antingen äga större betydelse för jordbruket och dess binärningar eller ock synas böra föranleda ämbetsåtgärder från styrelsens sida, än även hos styrelsen göra de framställningar, som kunna påkallas av hänsyn till anstaltens vidmakthållande och förkovran.

§ 8.

Förste kemisterna äro pliktiga att lämna föreståndaren allt det biträde med arbeten, hörande till anstaltens verksamhetsområde, som påfordras, ävensom att verkställa de särskilda undersökningar och andra uppdrag vid eller utom anstalten, som för dess räkning åt dem anförtros.

Daglig arbets- och mottagningstid.

§ 9.

1. För befattningshavarna å personalstaten skall, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, för så vitt tjänstgöringen är förlagd till anstaltens lokaler i Stockholm, arbetstiden å tjänsterummet varje söckendag utgöra sju timmar, förlagda till tider, om vilka närmare bestämmelser meddelas av föreståndaren och för dennes vidkommande av lantbruksstyrelsen. I arbetstiden må icke inräknas måltidsrast.

Vid alla tillfällen, då göromålens gång det kräver, äger förman påfordra nödig utsträckning av arbetstiden å tjänsterummet.

Lantbruksstyrelsen må, om och i den mån omständigheterna det tillåta, kunna för högst tre månader under tiden juni—september medgiva inskränkning i den i första stycket angivna arbetstid, dock ej med mer än nio timmar i veckan.

För fullgörande av något av Kungl. Maj:t eller på grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande meddelat allmänt uppdrag må lantbruksstyrelsen medgiva erforderlig inskränkning i arbetstiden å tjänsterummet.

Därest arbete med hänsyn till dess särskilda beskaffenhet finnes med större fördel kunna utföras utom tjänsterummet, må medgivande till därav föranledd inskränkning i arbetstiden å tjänsterummet lämnas av lantbruksstyrelsen eller, efter dess bestämmande, av föreståndaren. Fråga om inskränkning eller ändring i särskilda fall i övrigt av den i allmänhet fastställda arbetstiden å tjänsterummet prövas i enahanda ordning.

2. Övrig icke-ordinarie personal skall utföra sitt arbete å tjänsterummet å tid, varom, där ej annat finnes stadgat, föreskrift meddelas av föreståndaren.

§ 10.

För föreståndaren skall viss daglig, för allmänhetens mottagande tjänlig tid vara bestämd och genom anslag inom anstalten tillkännagivas.

Tjänstetillsättning, kompetensfordringar, ledighet och avsked.

§ 11.

Föreståndarbefattningen tillsättes av Kungl. Maj:t efter förslag av lantbruksstyrelsen.

Förste kemisterna tillsättas av lantbruksstyrelsen efter förslag av anstaltens föreståndare.

Övrig icke-ordinarie personal tillsättes av anstaltens föreståndare.

§ 12.

1. Då föreståndarbefattning blir ledig, utfärdar lantbruksstyrelsen kungörelse därom i allmänna tidningarna och medelst anslag i styrelsens lokal med föreläggande för sökande att senast klockan 12 å trettionde dagen efter den, då kungörelsen varit införd i nämnda tidningar, till styrelsen ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökan och bör denna vara åtföljd av behörigen styrkt meritförteckning jämte intyg över ålder och avlagda examina, utgivna skrifter och vad övrigt sökande vill åberopa såsom bevis för sin skicklighet och lämplighet för tjänsten. Efter ansökningstidens utgång insänder styrelsen ansökningshandlingarna till Kungl. Maj:t och avgiver därvid, efter inhämtande av yttrande från det lantbrukskemiska rådet, utlåtande över de sökandes kompetens och lämplighet samt förordar till tjänstens erhållande den bland de sökande, som anses företrädesvis böra ifrågakomma eller anmäler, att sådant förord icke kan åtgå någon av dem lämnas.

Sedan handlingarna insänts till Kungl. Maj:t, skall tillkännagivande om styrelsens beslut i saken ofördröjligen anslås inom lantbruksstyrelsens lokal.

2. Då befattning såsom förste kemist blir ledig, skall densamma kungöras med föreläggande av trettio dagars ansökningstid, allt på sätt nyss sagts. Efter denna tids förlopp företager styrelsen efter inhämtande av förslag av anstaltens föreståndare och yttrande av det lantbrukskemiska rådet ärendet till prövning.

Sedan befattningen blivit tillsatt, skall tillkännagivande därom ofördröjligen anslås inom styrelsens lokal.

§ 13.

För att kunna förordnas till förste kemist fordras teoretiska kunskaper motsvarande minst filosofie kandidatexamen med kemi som huvudämne vid rikets universitet eller högskolor, agronomie licentiatexamen, vari ingår ämnet lantbrukskemi, eller ingenjörsexamen inom den kemiska avdelningen vid tekniska högskolan. Sökande skall därjämte äga vana vid utförande av lantbrukskemiska analyser.

§ 14.

Fördelningen av semester mellan föreståndaren och förste kemisterna bestämmes av lantbruksstyrelsen efter hörande av föreståndaren. Angående fördelningen av semester för övriga befattningshavare vid anstalten bestämmer föreståndaren, som därom underrättar lantbruksstyrelsen.

§ 15.

1. Annan ledighet än semester äger lantbruksstyrelsen i fall av behov bevilja åt föreståndaren och förste kemisterna efter omständigheterna; skollande vid behov av tjänstledighet för föreståndaren under längre tid än en månad till Kungl. Maj:t ställd ansökning om ledighet ingivas till lantbruksstyrelsen, som insänder densamma jämte eget utlåtande till Kungl. Maj:t för avgörande.

Erfordras vikarie för befattningshavare, varom i första stycket förmåles, eller är dylik befattning ledig, må styrelsen förordna lämplig person att uppehålla befattningen; dock att, där fråga om ledighet hänskjutits till Kungl. Maj:ts avgörande, jämväl förordnande angående vikarie meddelas av Kungl. Maj:t.

2. Om annan ledighet än semester åt övriga befattningshavare vid anstalten och om befattningarnas uppehållande därunder samt under semester eller vakans förordnar föreståndaren, som därom underrättar lantbruksstyrelsen.

§ 16.

Ansökan om entledigande från befattning hos anstalten skall, om befattningshavaren tillsatts av Kungl. Maj:t, överlämnas till Kungl. Maj:t, men i annat fall prövas av lantbruksstyrelsen.

Inventering.

§ 17.

Då föreståndaren avgår från sin befattning, skall inventering förrättas av person, som lantbruksstyrelsen därtill förordnar. Sådan inventering skall omfatta de anstalts inventarier, som vederbörande haft under sin vård, ävensom de medel, han i tjänsten mot redovisningsskyldighet uppburit. I övrigt förrättas inventering, när lantbruksstyrelsen därom förordnar.

Åtal och ansvar för tjänstefel.

§ 18.

1. Beträdes anstaltens föreståndare med fel eller försummelse i tjänsten, sker åtal därför inför Svea hovrätt.

2. Ådagalägger annan icke-ordinarie befattningshavare försumlighet, oskicklighet eller klandervärt uppförande eller visar han sig eljest olämplig, äger lantbruksstyrelsen tilldela honom varning eller ock för viss tid eller slutgiltigt skilja honom från befattningen. Vid svårare förseelse sker åtal inför vederbörande underrätt.

Vidtages åtgärd för anställande av åtal, äger lantbruksstyrelsen avstänga den felande från tjänstens utövning, till dess över honom blivit slutligen dömt eller domstolen annorlunda förordnar. Har lantbruksstyrelsen fattat beslut om befattningshavares skiljande från tjänsten, äger styrelsen likaledes, till dess beslutet vunnit laga kraft, avstänga befattningshavaren från utövning av tjänsten.

Besvär.

§ 19.

Den, som icke åtnöjes med lantbruksstyrelsens eller föreståndarens beslut, äger att, där ej annorlunda är genom särskild författning stadgat, hos Kungl. Maj:t söka ändring genom besvär, vilka skola hava inkommit till jordbruksdepartementet före klockan tolv å trettionde dagen efter den dag, då klaganden erhållit del av beslutet; och skall beträffande beslut om tjänstetillsättning eller förslag därtill klaganden anses hava erhållit del av beslutet den dag, beslutet tillkännagivits i lantbruksstyrelsens eller anstaltens lokal.

Beslut om befattningshavares avstängning från tjänstgöring går i verkställighet utan hinder av besvärns anförande.

Denna instruktion träder i kraft den

Det alla etc.

Förslag till

Reglemente för med statsmedel understödda lokala lantbrukskemiska kontrollstationer.

Uppgift m. m.

1 §.

Lantbrukskemisk kontrollstation, varom i detta reglemente är fråga, har till huvudsaklig uppgift:

att på begäran och där så erfordras efter provtagning verkställa undersökning (analys) av handelsvaror och andra ämnen, vilka äro av betydelse för jordbruket och dess binäringar;

att, där omständigheterna därtill föranleda, självant genom kontrollundersökning övervaka handeln med konstgödselmedel och fodermedel;

att verkställa sådana till kontrollstations verksamhetsområde hörande undersökningar, som äro i särskilda författningar föreskrivna; samt

att tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar i de ämnen, som falla inom området för lantbrukskemisk kontrollstations verksamhet.

2 §.

Taxa för analys, som av lantbrukskemisk kontrollstation verkställs, fastställs av lantbruksstyrelsen.

Organisation.

3 §.

Ledningen av lantbrukskemisk kontrollstations verksamhet skall utövas av en styrelse, bestående av minst tre och högst fem ledamöter, utsedda på sätt nedan sägs, samt av stationens föreståndare såsom självskriven ledamot. Förstnämnda ledamöter i styrelsen utses, då endast ett hushållningssällskap eller ett landsting lämnar bidrag till stationens verksamhet, av hushållningssällskapet eller förvaltningsutskott, respektive landstinget samt eljest efter av Kungl. Maj:t fastställda grunder. Styrelsen tillsättes för en tid av tre år.

Styrelsen utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Då styrelse blivit utsedd ävensom då förändring av densamma eljest ägt rum, skall styrelsen insända uppgift därom till lantbruksstyrelsen.

4 §.

Vid varje lantbrukskemisk kontrollstation skola vara fast anställda en föreståndare och minst en förste kemist eller assistent. Därjämte skola i mån av behov anställas extra biträden.

5 §.

Lantbrukskemisk kontrollstations räkenskaper skola vara avslutade inom en månad efter utgången av arbetsåret, vilket räknas från och med den 1 juli till och med den 30 påföljande juni. Räkenskaperna skola granskas av två revisorer, vilka utses för tid som i tredje paragrafen första stycket sägs och på sätt som i sistnämnda stadgande för motsvarande fall föreskrives. Berättelse över verkställd revision skall avgivas såväl till lantbruksstyrelsen som till hushållningssällskap eller landsting, som för det arbetsår revisionen avser, lämnat bidrag till stationens verksamhet.

Styrelsens åligganden.

6 §.

Styrelsen åligger:

att övervaka kontrollstationens verksamhet ävensom tillse, att verksamheten bedrivs i överensstämmelse med detta reglemente och i övrigt meddelade föreskrifter;

att efter förslag av kontrollstationens föreståndare fastställa instruktion för stationens befattningshavare;

att antaga och entlediga föreståndare, förste kemist och assistent samt, på förslag av föreståndaren, extra biträden;

att årligen uppgöra förslag till inkomst- och utgiftsstat för nästföljande arbetsår;

att årligen inom föreskriven tid till lantbruksstyrelsen överlämna till Kungl. Maj:t ställd ansökning om statsunderstöd för nästföljande arbetsår;

att årligen till vederbörande hushållningssällskap eller landsting i behörig tid ingå med ansökning om understöd till kontrollstationens upprätthållande för nästkommande arbetsår;

att årligen före den 1 oktober till lantbruksstyrelsen avgiva berättelse över kontrollstationens verksamhet och medelsförvaltning under det närmast förflutna arbetsåret; samt

att hava tillsyn över kontrollstationens medelsförvaltning samt över vården av kontrollstationens inventarier och lokaler ävensom vid föreståndares tillträde och avgång från tjänsten samt i övrigt, när så anses lämpligt, föranstalta om inventering av stationens kassa och andra tillhörigheter.

7 §.

Styrelsen skall årligen senast den 15 maj hålla ordinarie sammanträde. Extra sammanträden hållas så ofta förekommande ärenden därtill för-
anleda.

Styrelsen är beslutsmässig, då minst tre ledamöter äro närvarande. Styrelsens beslut fattas med enkel röstövertikt. Vid lika röstetal gälle den mening, som tjänstförrättande ordföranden biträder.

Föreståndaren äger ej deltaga i beslut, som rör hans rätt och ställning som sådan.

Befattningshavarnas åligganden.

8 §.

Föreståndaren åligger:

att hava närmaste tillsynen däröver, att kontrollstationens verksamhet bedrives i enlighet med detta reglemente och av lantbruksstyrelsen eller av stationens styrelse eller ock i övrigt meddelade föreskrifter;

att själmant eller efter anmodan av statens lantbrukskemiska kontrollanstalt dit insända analysobjekt ävensom s. k. normallösningar för jämförande undersökning;

att leda och övervaka samt själv deltaga i de arbeten, som utföras vid kontrollstationen, samt ansvara för att dessa verkställas i full överensstämmelse med gällande föreskrifter;

att årligen före den 15 september till styrelsen avlämna noggrann redogörelse, uppställd i enlighet med av lantbruksstyrelsen givna föreskrifter, rörande kontrollstationens verksamhet och räkenskaper för närmast flutna arbetsår;

att vara föredragande inför styrelsen i alla ärenden rörande kontrollstation och att föra styrelsens protokoll;

att föra fullständiga räkenskaper över kontrollstationens inkomster och utgifter ävensom ansvara för stationens medelsförvaltning och för att räkenskaperna inom i 5 § föreskriven tid äro avslutade och tillgängliga för revision; samt

att bestrida de göromål i övrigt inom kontrollstationens verksamhetsområde, som åt honom uppdragats eller eljest befinnas böra av honom handläggas.

9 §.

Förste kemist ävensom *assistent* åligger att under föreståndarens ledning och tillsyn och i enlighet med gällande föreskrifter verkställa undersökning av till kontrollstationen inkommet, för analys avsett prov samt att bestrida de göromål i övrigt inom stationens verksamhetsområde, som åt honom uppdragats.

10 §.

Då föreståndar-, förste kemist- eller assistentbefattning skall tillsättas, utfärdar styrelsen kungörelse därom i post- och inrikes tidningar samt i minst en annan, allmänt spridd tidning med föreläggande av trettio dagars ansökningstid, räknat från den dag kungörandet i post- och inrikes tidningar sker. Sedan ansökningstiden utgått, översändas ansökningshandlingarna till lantbruksstyrelsen, som efter hörande av sitt lantbrukskemiska råd äger att pröva de sökandes kompetens för den sökta befattningen och att bland de kompetentförklarade uppsätta tre på förslag till befattningen, därest så många kompetenta sökande finnas.

Sedan tiden för anförande av besvär mot lantbruksstyrelsens förslag gått till ända eller, i händelse av besvär, Kungl. Maj:t meddelat beslut, har stationens styrelse att till befattningen antaga någon av de å förslaget uppförda.

11 §.

Behörig att vinna anställning som förste kemist är endast den, som avlagt minst filosofie kandidatexamen med kemi såsom huvudämne vid rikets universitet eller högskolor, agronomie licentiatexamen, vari ingår ämnet lantbrukskemi, eller ingenjörsexamen vid tekniska högskolans kemiska fackavdelning. Därjämte skall sökande äga vana vid utförande av lantbrukskemiska analyser.

Behörig att vinna anställning såsom assistent (andre kemist) är endast den, som avlagt minst avgångsexamen å kemisk linje vid tekniskt gymnasium eller innehar annan härmed fullt jämställd utbildning.

12 §.

Föreståndare, förste kemist ävensom assistent åtnjuta av styrelsen fastställda löneförmåner. Tantième å avgifter, som inflyta för vid stationen utförda analyser, må ej utgå till befattningshavare vid stationen.

Föreståndare, förste kemist och assistent äro skyldiga att vara delägare i statens pensionsanstalt samt ställa sig till efterrättelse de bestämmelser, som äro eller varda meddelade i reglementet för samma anstalt.

13 §.

Föreståndare, förste kemist och assistent anställas tillsvidare med minst sex månaders ömsesidig uppsägning. Uppsäges föreståndare, vare styrelsen skyldig att härom underrätta lantbruksstyrelsen med angivande av skälen för uppsägningen.

Med föreståndarbefattning må icke utan lantbruksstyrelsens medgivande förenas annan tjänstebefattning.

14 §.

Tjänstledighet utan löneavdrag må av styrelsen beviljas föreståndare högst 45 dagar och kemist högst 30 dagar årligen. Föreståndare och förste kemist må icke utan lantbruksstyrelsens medgivande samtidigt åtnjuta tjänstledighet.

Tillsyn.

15 §.

Lantbruksstyrelsen utövar tillsyn över de med statsmedel understödda lokala lantbrukskemiska kontrollstationerna, fastställer föreskrifter rörande analysmetoder samt äger att meddela de ytterligare föreskrifter angående stationernas verksamhet, som utöver vad ovan stadgats må finnas erforderliga. För verkställande av inspektion av kontrollstation, som skall äga rum minst vart tredje år, må lantbruksstyrelsen förordna jämväl person utom styrelsen.

Detta reglemente skall lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1939, då reglementet den 3 december 1926 (nr 516) för med statsmedel understödda kemiska stationer skall upphöra att gälla.

Förslag till

Kungörelse angående statsbidrag till lokala lantbrukskemiska kontrollstationer.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Statsbidrag till lokal lantbrukskemisk kontrollstation utgår för arbetsår, räknat från och med den 1 juli till och med den 30 juni påföljande år.

2 §.

Såsom villkor för erhållande av statsbidrag skall gälla,

att hushållningssällskap eller landsting, inom vars område kontrollstation skall hava sin verksamhet, var för sig eller i förening, förbinda sig att lämna stationen understöd med minst samma belopp som statsbidraget,

att kontrollstationens verksamhet bedrivs i enlighet med för dylik station gällande, av Kungl. Maj:t utfärdat reglemente,

att kontrollstationen verkställer alla undersökningar i full överensstämmelse med gällande föreskrifter,

att kontrollstationen tillämpar av lantbruksstyrelsen utfärdade taxor för analyser och provtagningar,

att vederbörande styrelse anmäler vid kontrollstationen anställda föreståndare, förste kemist och assistent till delaktighet i statens pensionsanstalt och ställer sig till efterrättelse de i reglementet för sagda anstalt i fråga om huvudman meddelade föreskrifter, samt

att kontrollstationen underkastar sig den kontroll och de föreskrifter rörande stationens skötsel, lantbruksstyrelsen i varje särskilt fall finner anledning meddela.

3 §.

Ansökning om understöd av statsmedel skall, ställd till Kungl. Maj:t, av vederbörande kontrollstations styrelse ingivas till lantbruksstyrelsen före den 1 juni näst före det arbetsår, ansökningen avser.

Vid dylik ansökning skall fogas bevis, att vederbörande hushållningssällskap eller landsting, vart för sig eller i förening, förbundit sig att lämna stationen understöd med minst samma belopp som statsbidraget.

Vid ansökningen skall tillika fogas förslag till inkomst- och utgiftsstat för kontrollstationen för nästföljande arbetsår.

Lantbruksstyrelsen har att, så snart ske kan, med eget utlåtande till Kungl. Maj:t insända ansökningshandlingarna.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1939 och gäller tillsvidare, så länge anslag för berörda ändamål anvisas.

Statens offentliga utredningar 1936

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Betänkande med förslag till lag om behandling av förbrytare, hemfallna åt alkoholmissbruk, m. m. [4]
Förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen m. m. [17]
Utredning ang. revision av bestämmelserna om tingshusbyggnadsskyldigheten. [37]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Betänkande om socialstyrelsens organisation. [29]

Kommunalförvaltning.

Förslag till vissa ändringar i kungl. byggnadsstyrelsens normalförslag till gatukostnadsbestämmelser enligt 49 § stadsplanelagen. [33]

Statens och kommunernas finansväsen.

Undersökningar rörande det samlade skattetrycket i Sverige och utlandet. [18]
Promemoria ang. ändring av bestämmelserna rörande kommunernas underställningsfria lånerätt. [35]

Politik.

Betänkande med förslag ang. revision av lagstiftningen rörande tillverkning, beskattning och försäljning av malt-drycker. [5]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Utredning med förslag rörande bidrag åt barn till ånkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn. [6]
Socialiseringsproblemet. Allmänna synpunkter. [7]
Ur socialiserings »européiska» idékrets. [8]
Socialiseringsidéer och socialiseringspraxis i Sovjetunionen. 1. [9]
Betänkande ang. förlossningsvården och barnmorskeväsendet samt förebyggande mödra- och barnvård. [12]
Betänkande ang. familjebeskattningen. [13]
Betänkande ang. dels planmässigt sparande och dels statliga bosättningslån. [14]
Betänkande ang. moderskapspenning och mödrabälp. [15]
Arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1935. [21]
Betänkande ang. åtgärder för avhjälpande av de inom vissa delar av Norrbottens läns lappmark yppade missförhållanden samt rörande de kostnader som därav kunde föräntas m. m. [23]
Svensk arbetslöshetspolitik åren 1914—1935. [32]

Hälsö- och sjukvård.

Betänkanden 1 rörande serafimerlasarettets ekonomi samt 2 rörande lasarettets ställning och verksamhet. [1]

Allmänt näringsväsen.

Ang. kontrollen över elektriskastarkströmsanläggningar. [27]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Betänkande med förslag om vissa föreskrifter beträffande konsumtionsmjölk. [3]
Sociala jordutredningens betänkande med förslag till revision av lagstiftningen ang. avstyckning m. m. [26]
Betänkande med förslag rörande jaktlagstiftningsfrågor. 1. Förslag till lag om rätt till jakt samt jaktstadga även som andra därmed sammanhängande författningar. [38]
Sociala jordutredningens betänkande med förslag till åtgärder för att bereda ökade möjligheter för den mindre bemedlade befolkningen på landsbygden att förena småbruk med hemindustri, hantverk, hemslöjd, pälsdjuruppfoädnin g m. m. [39]
Betänkande med förslag till omorganisation av den med statsmedel understöddä kemiska analys- och kontrollverksamheten. [40]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till lagstiftning ang. skyddsskogar m. m. [19]
Betänkande med förslag till lagstiftning ang. skogar å städer och enskilda tillhöriga flygsandsfält i Hallands län. [30]

Industri.

Handel och sjöfart.

Statligt kaffemonopol. [10]
Den svenska sjöfartsnäringen. Statistisk-ekonomisk undersökning. [22]

Kommunikationsväsen.

Utredning rörande förhållandet mellan land- och sjötrafikmedel. [16]
Betänkande med förslag i anledning av verkställd granskning av 1932 års trafikutrednings förslag till förordning ang. allmän automobiltrafik. [20]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Betänkande med förslag till lag ang. ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker m. m. [25]

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Förslag till psalmbok för svenska kyrkan. [11]
Kyrkogodset i Skåne, Halland och Blekinge under dansk tid. [28]
Betänkande med utredning och förslag ang. åtgärder för särskild undervisning och utbildning av psykiskt efterblivna i barn- och ungdomsåren. [31]
Utredning rörande de svenska universitets- och högskolestudenternas sociala och ekonomiska förhållanden. Bilaga till betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. [34]
Psalmbok för svenska kyrkan. Förslag avgivet den 29 febr. 1936, översärbetat av inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga. [36]

Försärväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Förslag till konvention mellan Sverige och Schweiz om erkännande och verkställighet av domar och skiljedomar m. m. [2]
Betänkande med förslag till lag om internationella rättsförhållanden rörande arv, testamente och boutredning m. m. [24]